

Verslag van een openbaar verhoor

De parlementaire enquêtecommissie Fraudebeleid en Dienstverlening heeft op 29 september 2023 **de heer Van der Vlist** als getuige gehoord.

Voorzitter: Belhaj

Griffier: Sjerp

Aanwezige leden van de commissie: Aartsen, Azarkan, Belhaj, Maatoug, Van Nispen, Van Raan, Sylvana Simons en Slootweg.

Aanvang 13.45 uur.

De **voorzitter**:

Ik verzoek de griffier om de volgende getuige van vandaag, de heer Van der Vlist, naar binnen te leiden.

(De heer Van der Vlist wordt binnengeleid door de griffier.)

De **voorzitter**:

Welkom, meneer Van der Vlist. U wordt vandaag gehoord als getuige. Dit verhoor vindt plaats onder ede. U heeft ervoor gekozen de belofte af te leggen. Ik verzoek u met de belofte te bevestigen dat u de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

(In handen van de voorzitter legt de heer Van der Vlist de belofte af.)

De **voorzitter**:

Dan staat u nu onder ede en mag u plaatsnemen.

Goedemiddag, meneer Van der Vlist. Ditmaal heet ik u van harte welkom namens de hele enquêtecommissie.

De heer **Van der Vlist**:

Dank u wel.

De **voorzitter**:

Ik wil u vragen om tijdens het verhoor uw microfoon aan te laten staan. Dit verhoor zal worden afgenomen door de leden Aartsen en Azarkan. Voordat weg gaan beginnen, vraag ik aan u of alles duidelijk is.

De heer **Van der Vlist**:

Alles is duidelijk, dank u wel.

De **voorzitter**:

Als dat het geval is, gaan we beginnen. Ik geef het woord aan de heer Aartsen.

De heer **Aartsen**:

Dank u wel, voorzitter. Goedemiddag, meneer Van der Vlist.

De heer **Van der Vlist**:

Goedemiddag.

De heer **Aartsen**:

U was van 2011 tot juni 2020 algemeen directeur van de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst, afgekort de FIOD. In dit verhoor willen we het onder meer met u gaan hebben over de volgende zaken: de werkwijze van de FIOD, uw samenwerking met de Dienst Toeslagen bij de fraudeaanpak, de verschillen tussen toezicht en opsporing en tussen strafrecht en bestuursrecht, en het gebruik van de Fraude Signalering Voorziening.

Ik zei het al: tussen 2011 en 2020 heeft u negen jaar lang aan het hoofd gestaan van de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst. De FIOD is een bijzondere opsporingsdienst die is gespecialiseerd in fiscale, financiële en economische fraudeonderzoeken. De dienst is onder andere ook verantwoordelijk voor strafrechtelijk onderzoek op het terrein van belastingen en toeslagen. Zou u misschien voor ons kunnen schetsen wat de voornaamste taken van de FIOD zijn?

De heer **Van der Vlist**:

Ja. U noemt er al aardig wat op. De FIOD is belast met het bestrijden van financiële fraude, met name fiscale, financiële en economische fraude. Kenmerk van de FIOD is dat het een van de vier bijzondere opsporingsdiensten is. Het is verbonden aan het ministerie van Financiën, maar het is belast met strafrechtelijke onderzoeken, precies zoals u zegt. Dat zijn ook de producten van de FIOD: strafrechtelijke onderzoeken en het teruggeven van informatie uit die strafrechtelijke onderzoeken aan het toezicht. Als je kijkt naar de taken van de FIOD, zie je dat ongeveer de helft van de capaciteit – dat heeft wat gevarieerd in de loop der perioden – is gereserveerd voor de toezichthouders van de Belastingdienst, dus de

Belastingdienst/Toeslagen en de Douane. De andere 50% is voor economische fraude, maar ook voor witwassen en corruptiebestrijding. Dat heeft in de jaren 2010-2020 een forse groei doorgemaakt, onder andere met businesscases.

De heer **Aartsen**:

U zegt: wij vallen aan de ene kant onder het ministerie van Financiën ...

De heer **Van der Vlist**:

Het is eigenlijk een dubbele lijn. Over de strafrechtelijke onderzoeken bestaat ook wel veel misverstand. Dat heb ik vanmorgen ook nog even kunnen beluisteren. Strafrechtelijke onderzoeken worden uitgevoerd onder leiding van het Openbaar Ministerie. Er is dus sprake van twee verschillende regimes. Je hebt het regime van het bestuursrecht en het regime van het strafrecht. De FIOD is echt strafrecht.

De heer **Aartsen**:

De FIOD is strafrecht.

De heer **Van der Vlist**:

De FIOD is strafrecht. Alleen, ten behoeve van het feit dat het een bijzondere opsporingsdienst is en gekoppeld is aan toezicht, is het organisatorisch ondergebracht bij de Belastingdienst. Maar de strafrechtelijke onderzoeken vinden plaats onder sturing en leiding van het Openbaar Ministerie, natuurlijk wel in nauwe samenwerking met de FIOD. Het wordt beheerst door het regime van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en de Wet politiegegevens, vergelijkbaar met een politiedienst.

De heer **Aartsen**:

Ja, dus u wordt langs die kant ook aangestuurd vanuit het Openbaar Ministerie.

De heer **Van der Vlist**:

Zeker, ja. Dat gebeurde in heel nauwe samenwerking met een apart onderdeel van het Openbaar Ministerie, het functioneel parket. Dat is met name gespecialiseerd in de bijzondere opsporingsdiensten. Wij deden dus heel veel zaken. We trokken in de periode van 2010 tot 2020 heel erg samen op met het Openbaar Ministerie.

De heer **Aartsen**:

U houdt zich dan bezig met strafrecht, en de Belastingdienst valt onder het bestuursrecht.

De heer **Van der Vlist**:

Ja. Dat is ook ... Dan heb ik dat in ieder geval gelijk ook even gezegd. Het bestuursrecht vindt plaats onder de verantwoordelijkheid en de aansturing van bewindslieden van Financiën, onder anderen de staatssecretaris. Maar de onderzoeken in het strafrecht vinden niet plaats onder aansturing van bewindslieden van Financiën. Die vinden helemaal niet plaats onder aansturing van bewindslieden. Gelukkig maar dat we in een land leven waar dat zo geregeld is, met de trias politica. Dat betekent dat het Openbaar Ministerie daar aan zet is. Dat wordt dus ook niet gedeeld of afgesproken met bewindslieden. Dat mag zelfs niet.

De heer **Aartsen**:

U mag geen strafrechtelijke informatie delen met ...

De heer **Van der Vlist**:

Ik mag geen strafrechtelijke informatie uit lopende strafrechtelijke onderzoeken delen met bewindslieden of departementen – dat hoor ik ook hier en daar – of afdelingen. Nee, dat is niet aan de orde.

De heer **Aartsen**:

Dat mag ook niet.

De heer **Van der Vlist**:

En gelukkig maar. Dat mag niet.

De heer **Aartsen**:

Wat is dan bijvoorbeeld het verschil tussen een medewerker van de Belastingdienst, een belastinginspecteur, en iemand die bij de FIOD werkt, juridisch gezien, qua bevoegdheden?

De heer **Van der Vlist**:

Ja, de bevoegdheden ... Bij toezicht gaat het om de belastingwetten. In het geval van Toeslagen is het de Wet kinderopvang. Dat wordt beheerst door de Algemene wet inzake rijksbelastingen. Voor Toeslagen gaat het om de Awir. Het kenmerk van het toezicht is dat je als burger of bedrijf verplicht bent om mee te werken. Je kunt niet zeggen "ik moet informatie leveren, maar ik doe dat niet" of zo. Nee, je bent verplicht om mee te werken. Dat is een groot

verschil met het strafrecht. Bij het strafrecht ben je niet verplicht om mee te werken aan je eigen veroordeling. Dat is maar goed ook. Het zijn dus echt twee verschillende regimes. Bij het bestuursrecht heb je als burger allerlei verplichtingen. Daar moet je aan voldoen. Als je daar niet aan voldoet, heeft dat consequenties. Het moment dat een zaak naar het strafrecht overgaat – wij noemen dat de sfeerovergang – is ook wel belangrijk. Wanneer ga je nu van het bestuursrecht naar het strafrecht?

De heer **Aartsen**:
Wanneer is dat?

De heer **Van der Vlist**:
Dat noemen we het stelsel van de sfeerovergang. Dat gebeurt op het moment van het ontstaan van een redelijk vermoeden van een strafbaar feit.

De heer **Aartsen**:
Een redelijk vermoeden van een strafbaar feit.

De heer **Van der Vlist**:
Een redelijk vermoeden van een strafbaar feit.

De heer **Aartsen**:
Wie bepaalt dan dat redelijke vermoeden? Wie bepaalt dat moment?

De heer **Van der Vlist**:
Dat gebeurt in een tripartiet overleg.

De heer **Aartsen**:
Een wat, sorry?

De heer **Van der Vlist**:
Een tripartiet overleg, een driepartijenoverleg.

De heer **Aartsen**:
Een tripartiet overleg.

De heer **Van der Vlist**:
Dat betekent in het geval van een toezichthouder: de toezichthouder, het Openbaar Ministerie en de FIOD. Dat noemen we een tripartiet overleg. Daar zit nog een fase voor. Dat hoorde ik net ook, dus ik wil dat misverstand even

uit de weg ruimen. Op het moment dat er onregelmatigheden zijn – ik noem het onregelmatigheden of fouten – ...

De heer **Aartsen**:

Wat bedoelt u daarmee?

De heer **Van der Vlist**:

... in bijvoorbeeld toeslagen – laten we toeslagen even als voorbeeld nemen – dan zijn er de aanmeldings-, transactie- en vervolgingsrichtlijnen. Zo noemen we dat. Ik geloof dat het in 2017 is veranderd, maar tot 2017 was dat zo. Daarin staan de regels voor welke gevallen een toezichthouder, bijvoorbeeld Toeslagen, moet melden aan de FIOD. Dat noemen we aanmeldingen. Daarvoor is er een grens van €10.000. Die onregelmatigheden worden gemeld, maar dat wil niet zeggen dat dat onderzoeken zijn van de FIOD. Dat zijn meldingen. De volgende fase is dat tripartiet overleg. In dat tripartiet overleg wordt bepaald welke zaken naar de FIOD gaan en worden aangenomen als zaak voor de FIOD. Dat is het tripartiet overleg.

De heer **Aartsen**:

Oké.

De heer **Van der Vlist**:

Dus we hebben aanmeldingen en we hebben onderzoeken van de FIOD. Dat zijn twee verschillende aspecten.

De heer **Aartsen**:

Ja. En is die €10.000 een willekeurig gekozen bedrag?

De heer **Van der Vlist**:

Nou, toevallig was dat ook het oude bedrag voor de meldingen in het sociale domein. Het was er al toen ik kwam, dus ik weet niet of het willekeurig is. Het is een grens.

De heer **Aartsen**:

Weet u waar het op gebaseerd is?

De heer **Van der Vlist**:

Het is erop gebaseerd dat de hele kleine zaken niet aangemeld hoeven te worden. Dat wil niet zeggen dat er geen strafrechtelijk onderzoek kan plaatsvinden. Het wil ook niet zeggen dat er wél een strafrechtelijk

onderzoek moet plaatsvinden als de bedragen veel hoger zijn. Het is meer een procedure, van: welke onregelmatigheden moet je als toezichthouder nu melden aan de FIOD?

De heer **Aartsen**:

En dat bedrag is Belastingdienstbreed vastgesteld. Dat geldt dus zowel bij de inkomstenbelasting als bij mkb en bij toeslagen. Dat is voor alle drie €10.000.

De heer **Van der Vlist**:

Ja, en voor ondernemers is het €15.000, zeg ik even uit mijn hoofd.

De heer **Aartsen**:

Is ooit besproken of dat bedrag geschikt is voor toeslagen?

De heer **Van der Vlist**:

Niet bij mijn weten.

De heer **Aartsen**:

Want €10.000 is voor kinderopvangtoeslag niet een heel extreem hoog bedrag, natuurlijk.

De heer **Van der Vlist**:

Nee, maar dat is ook geen hoog bedrag voor carrouselfraude of voor omzetbelasting of voor loonbelasting ...

De heer **Aartsen**:

Voor de inkomstenbelasting is het wel een hoog bedrag.

De heer **Van der Vlist**:

Voor de inkomstenbelasting in sommige gevallen wel. Het is gewoon een algemene grens. Het zegt eigenlijk ook niet zo veel, want in feite is het de vergaarbak waar mogelijke onderzoeken in komen, maar een heleboel van die meldingen leiden niet tot een onderzoek. Dat is maar goed ook, want anders hadden we wel tien FIOD's nodig.

De heer **Aartsen**:

Ja. Daarover gesproken: hoeveel mensen werkten er bij de FIOD bij uw aantreden?

De heer **Van der Vlist**:

Bij mijn aantreden ongeveer 1.000 en bij mijn vertrek ongeveer 1.700.

De heer **Aartsen**:

Wat was de reden van die groei?

De heer **Van der Vlist**:

De reden van die groei, en ook mijn motivatie om naar de FIOD te gaan, was gelegen in het feit dat op het punt van financiële fraude ... Mijn voorganger had te maken met Klimop, de bouwfraude. Die had een groot onderzoek. Dat was gelukt. Er zat dus veel potentie in de FIOD als het ging om het verrichten van grote financiële onderzoeken. Op het terrein van witwassen werd er eigenlijk weinig gedaan. We hebben het hier nu over bedragen, maar er wordt voor 16 miljard witgewassen in Nederland. Volgens mij is dat bedrag redelijk stabiel. Ik was dus erg gemotiveerd om daar wat aan te doen. Maar vervolgens ging het om de vraag: hoe krijg je nou mensen? Ook voor de FIOD was het namelijk een periode van bezuiniging en van minder mensen en niet meer mensen.

De heer **Aartsen**:

Hoe kreeg u mensen?

De heer **Van der Vlist**:

Eh ... Nou, door ondernemerschap, kan ik wel zeggen. We hebben namelijk het volgende gedaan. Omdat we zagen dat er ook bij de politie, waarmee we het altijd in goede samenwerking hebben gedaan, onvoldoende capaciteit was op het punt van witwassen, corruptie en cyberfraude, wilden we daar meer capaciteit voor hebben. Maar toen we bij de rekenmeesters van Financiën kwamen, zeiden zij: wat ben je van plan te gaan doen? Toen kwam daar de vraag uit: beste Van der Vlist, kun jij aantonen dat het opbrengsten gaat genereren als je dat gaat doen, dus staat er ook een inkomstenkant tegenover de uitgavenkant?

De heer **Aartsen**:

Oké, zo.

De heer **Van der Vlist**:

Toen heb ik vanaf het begin af aan gezegd: ik kan daar geen garanties voor geven. Maar het was ook in de tijd van minister Opstelten, en het afpakken van crimineel vermogen was volop in het nieuws.

De heer **Aartsen**:

U maakte zogezegd een soort businesscase, om uw eigen capaciteit te ...

De heer **Van der Vlist**:

Dus ik heb aangegeven: als je de FIOD de ruimte geeft om dit te gaan doen, dan heb ik extra mensen nodig, maar is de verwachting – dus niet het resultaat maar de verwachting – dat het extra op gaat leveren. Nou, ik heb veel overleggen gehad bij Financiën om dat voor elkaar te krijgen, maar het is gelukt. Anderhalf jaar later zagen we dat het echt effect had, omdat we onderzoeken gingen doen bij facilitators van witwassen. Via hen zijn we onder andere terechtgekomen bij grote financiële instellingen in Nederland, omdat niet werd voldaan aan de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme. We wilden dus weer geld hebben, dus toen ging ik weer naar die rekenmeesters van Financiën, maar die zeiden: je hebt vorige keer al gekregen, dus het is wel even genoeg. Toen ben ik naar de tweede lijn gegaan, namelijk naar het ministerie van Veiligheid en Justitie; zo heette dat toen. Ik zei: er moet nog meer gebeuren op het terrein van witwassen en corruptiebestrijding, want er was veel vraag en het had succes.

De heer **Aartsen**:

Dat is duidelijk.

De heer **Van der Vlist**:

Dus de tweede businesscase werd gefinancierd vanuit Justitie en Veiligheid.

De heer **Aartsen**:

Duidelijk. We willen het vandaag graag over de fraude hebben. U heeft als directeur van de FIOD natuurlijk een overzicht van alle fiscale fraude in Nederland, ook met toeslagen. Hoe verhiel de omvang van de fiscale fraude zich nou tot het totaal aantal fraudezaken in Nederland? Kort, hoor.

De heer **Van der Vlist**:

Ongeveer zo klein als de afstand tussen je wijsvinger en je duim.

De heer **Aartsen**:

Oké. En wat was de omvang van de fraude met toeslagen binnen dat kleine onderdeel?

De heer **Van der Vlist**:

Nou, dan moet ik even uitleggen hoe het werkt. Er werden afspraken gemaakt ...

De heer **Aartsen**:

Ik was eigenlijk alleen benieuwd naar de omvang. U zei net: van de totale omvang van fraude was fiscale fraude een klein deel.

De heer **Van der Vlist**:

10% van onze capaciteit, ongeveer. In bedragen is dat heel weinig.

De heer **Aartsen**:

Oké. In de jaren 2018-2021 rondt de FIOD gemiddeld tussen de 800 en 900 opsporingsonderzoeken af. Hoeveel van die opsporingsonderzoeken hadden betrekking op toeslagenfraude? Was dat die 10% tot 15% die u zei?

De heer **Van der Vlist**:

10% tot 15% was de capaciteit. Ik heb de cijfers van 2018 en 2019 niet zomaar meer paraat, maar ik heb ze wel paraat van 2012 tot 2015. Wij zagen namelijk ... Nou, we gaan het ongetwijfeld nog over de Bulgarenfraude hebben. In de jaren 2012 tot 2015 was dit een heet onderwerp, om het zo te zeggen. Er gebeurde van alles op het gebied van toeslagen, niet in omvang, maar het was wel een heet onderwerp. Dat betekent dat we in die periode flink wat onderzoeken hebben gedaan die je zou kunnen kwalificeren als onderzoeken naar systeemfraude. Dan gaat het over ergens tussen de 40 en de 60 onderzoeken per jaar. In enig jaar waren het er veel meer, omdat er toen de kwestie was van samenspanning met ouders. Dan lopen die aantallen op, natuurlijk. Maar die andere onderzoeken waren vooral naar criminele samenwerkingsverbanden en gastouderbureaus. Er waren, om het zo te zeggen, een heleboel goede gastouderbureaus, maar ook een aantal minder goede gastouderbureaus. De minder goede gastouderbureaus en de criminele samenwerkingsverbanden à la de Bulgarenfraude waren in feite de onderwerpen van de onderzoeken van de FIOD in de jaren 2012 tot 2015. Het waren er ongeveer 40 tot 60 per jaar en de bedragen tellen op tot 5 tot 10 miljoen per jaar.

De heer **Aartsen**:

We hoorden een voorbeeld van gastouderbureaus die samenspannen met ouders. Leidde dat nou tot een veroordeling bij de rechter?

De heer **Van der Vlist**:

Ik heb ze niet allemaal paraat maar ...

De heer **Aartsen**:

Maar grosso modo?

De heer **Van der Vlist**:

Het percentage door de FIOD aangenomen zaken die leidden tot een veroordeling, lag altijd dik boven de 80%. Dat ligt niet aan mij, hoor, maar aan al die goeie rechercheurs die we hebben.

De heer **Aartsen**:

Ook in het geval van bijvoorbeeld ...

De heer **Van der Vlist**:

Ik heb de splitsing niet, maar ook in het geval van gastouderbureaus. Er zijn twee voorbeelden in dit dossier die volop in het nieuws zijn geweest en die iedereen kent: De Appelbloesem en De Parel. Daar heeft het geleid tot veroordeling van de gastouderbureaus, ja.

De heer **Aartsen**:

Van de gastouderbureaus?

De heer **Van der Vlist**:

Ja, niet van de ouders. Je hebt eigenlijk twee soorten zaken met gastouderbureaus. Je hebt gastouderbureaus waarbij er sprake was van samenspanning met ouders. In die gevallen kon het onderzoek gaan naar het gastouderbureau én de ouders: samenspanning. Maar bij de meeste gevallen die ik me zo voor de geest kan halen, was het feitelijk echt een fout gastouderbureau. Daarbij kwamen de ouders niet in het strafrecht, omdat hun op zich niks te verwijten viel. Maar ja, zij zijn natuurlijk wel in de problemen gekomen.

De heer **Aartsen**:

In het bestuursrecht?

De heer **Van der Vlist**:

Ja, in het bestuursrecht.

De heer **Aartsen**:

De FIOD heeft ook de mogelijkheid om goederen of geld in beslag te nemen. Dat gebeurt natuurlijk ook. Vervolgens wordt dat verkocht of wordt er op een andere manier mee omgegaan. Uiteindelijk levert dat de Staat in 2021, om een voorbeeld te noemen, een bedrag van 520 miljoen euro op. Naar welke partijen gaat dit bedrag terug?

De heer **Van der Vlist**:
Naar rekening nummer 1.

De heer **Aartsen**:
Dat is?

De heer **Van der Vlist**:
De overheid.

De heer **Aartsen**:
Iets specifieker?

De heer **Van der Vlist**:
Nee, niet specifieker! Het gaat gewoon in de overheidskas.

De heer **Aartsen**:
Oké. Ik geef graag het woord aan mijn collega Azarkan.

De heer **Azarkan**:
Dank, meneer Aartsen. Meneer Van der Vlist, u zei: dat is ondernemerschap. U heeft tegen een aantal ministeries gezegd dat u in staat was om meer fraude te bestrijden, maar u heeft ze ook verteld dat ze daar niet honderd procent van konden uitgaan. Het was een verwachting.

De heer **Van der Vlist**:
Dat klopt.

De heer **Azarkan**:
Zit er ook een keerzijde aan die economisering van fraudebestrijding?

De heer **Van der Vlist**:
Jazeker. Ik heb daar ook grote bezwaren tegen gehad. Ik heb alleen niet gezegd dat ik dat geld niet wilde. Het belang van de witwas- en corruptiebestrijding stond namelijk voorop. Dus als ik het geld kreeg zonder dat ik de verplichting kreeg om dat geld weer terug te geven, maar kon volstaan met het uitspreken van de verwachting dat het voldoende op zou leveren, dan kon ik daarmee leven. Maar die keerzijde heb ik inderdaad gezien. Ik noem dat namelijk de perverse prikkel. Ik heb alle verhoren zitten luisteren en in dit hele dossier heb ik, mocht u daar in de loop van het gesprek nog behoefte aan hebben, in ieder geval voor mezelf de perverse prikkels genoteerd. Ik kwam wel tot een lijstje van tien; ik heb er gister ook

nog één gehoord. Dat zijn allerlei perverse prikkels. Ik noem dat de foute invloed van het geld. Kijk, je moet in mijn beleving altijd inhoudelijk sturen, maar financiën spelen natuurlijk een rol. We hebben ons huishoudboekje: je hebt je inkomsten en je uitgaven. Dat heeft een overheid ook. Dat betekent dat financiën een rol spelen. Maar op het moment dat financiën de inhoud gaan bepalen, begeef je je op glad ijs.

De heer **Azarkan**:

Ja. Welke hoorde u gisteren?

De heer **Van der Vlist**:

De businesscase bij Toeslagen, in het verhoor van de heer Blankestijn.

De heer **Azarkan**:

Ah, dat was de businesscase waarbij er jaarlijks 25 miljoen moest worden opgehaald uit de fraudebestrijding ...

De heer **Van der Vlist**:

Ja, móést worden opgehaald.

De heer **Azarkan**:

... terwijl Toeslagen zoiets had van: tja.

De heer **Van der Vlist**:

Het is natuurlijk een volstrekt perverse prikkel wanneer je activiteiten geld gaat geven om het toezicht beter te maken, maar ze in de problemen komen als ze het beter maken en er minder onregelmatigheden komen, omdat ze dat geld niet meer krijgen. Dat is precies de omgekeerde weg, dus een perverse prikkel.

De heer **Azarkan**:

Ja, en u was zich wel van die perverse prikkels bewust toen u die weg zelf creatief opzocht?

De heer **Van der Vlist**:

Jazeker, want ik zag het gevaar van die businesscases natuurlijk, omdat we dat extra geld kregen. Dat was veel extra geld, bijna een verdubbeling voor de FIOD. Omdat ik wel mee moest gaan met die soort "return on investment", zoals men het noemde ... Een factor drie of vier werd als verwachting uitgesproken. Die hebben we als FIOD trouwens altijd gehaald

in de periode dat ik er was, met het afpakken van crimineel vermogen en de hoge boetes.

De heer **Azarkan**:

Waar bleek dat uit? Waren dat streefwaarden? Waaruit bleek dat u het gehaald had?

De heer **Van der Vlist**:

Dat bleek uit die businesscase, waar ik al die gesprekken over heb gehad met Financiën, Justitie en de mensen van de IRF. Men wilde toch een soort garantie of comfort over dat het geld terug zou komen, en niet alleen terug, maar met een factor drie of vier. Bij de twee businesscases waar ik het met u over heb, werd de verwachting uitgesproken dat het geld met een factor drie of vier terug zou komen. Dus even als voorbeeld: als het 20 miljoen was, moest er per jaar 80 miljoen terug.

De heer **Azarkan**:

En u zegt dat dat altijd lukte?

De heer **Van der Vlist**:

Dat was omdat we bij zowel corruptie als witwassen een aantal hele grote onderzoeken hebben gehad. In de financiële sector heeft dat geleid tot boetes waarvan sommige bijna de 1 miljard aantikten. Dus in die periode haalden we dat dan, ja.

De heer **Azarkan**:

En dan toch even: had u nou streefbedragen?

De heer **Van der Vlist**:

Nee.

De heer **Azarkan**:

Helder.

De heer **Van der Vlist**:

Er waren verwachtingen. Daar heb ik me altijd heel erg sterk voor gemaakt. En binnen de FIOD heb ik me altijd sterk gemaakt in de zin van: als de vraag is of we voor een onderzoek zouden kiezen of niet, speelt hoeveel we kunnen afpakken daar dan een rol bij? Dat is namelijk ook een perverse prikkel. Daar heb ik altijd volop reclame voor gemaakt. Ik heb ook aan onze mensen duidelijk gemaakt: wij zijn geen premiejagers, dus we gaan geen

onderzoeken doen die gebaseerd zijn op de afpakpotentie als er geen andere reden is om ze te doen.

De heer **Azarkan**:

Als ik het goed heb, dan zegt u: ik ben via de businesscases creatief op zoek gegaan naar meer geld zodat ik mijn dienst kon uitbreiden, maar ik heb kunnen ontsnappen aan de risico's en perverse prikkels, omdat ik nooit de garantie gaf dat dat geld er ook zou komen.

De heer **Van der Vlist**:

Zo zou je het kunnen zeggen. In mijn eigen woorden zou ik zeggen: ik ben op zoek gegaan naar de mogelijkheden om meer te doen aan witwas- en corruptiebestrijding, omdat dat grote problemen zijn in Nederland.

De heer **Azarkan**:

Helder. Uit onze informatie blijkt dat de samenwerking tussen de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst en de Dienst Toeslagen is vastgelegd in een zogenaamd handhavingsarrangement.

De heer **Van der Vlist**:

Ja.

De heer **Azarkan**:

Dit arrangement wordt jaarlijks vastgesteld door de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst, de Dienst Toeslagen en het Openbaar Ministerie.

De heer **Van der Vlist**:

Klopt.

De heer **Azarkan**:

Daarin staat onder andere wanneer de Dienst Toeslagen verplicht is om een vermoeden van fraude te melden bij de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst, met een zogenaamd fraudesignaal.

De heer **Van der Vlist**:

Ja, dat zijn de meldingen en fraudesignalen waar we het net over hadden.

De heer **Azarkan**:

Weet u wat die criteria waren?

De heer **Van der Vlist**:

Ja, onregelmatigheden en de grens van €10.000.

De heer **Azarkan**:

Dus onregelmatigheden in de aanvraag die opgeteld leidden tot een bedrag van meer dan €10.000? Waren dat de twee criteria?

De heer **Van der Vlist**:

Ja, dat denk ik.

De heer **Azarkan**:

Hoeveel fraudesignalen ontving de de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst van de Dienst Toeslagen bij uw aantreden in 2011?

De heer **Van der Vlist**:

Ik heb dat even teruggezocht in de cijfers, want daar zijn ook allerlei brieven over. Volgens de informatie die ik daarover heb, waren het er over 2010 en 2011 380.

De heer **Azarkan**:

380 signalen ...

De heer **Van der Vlist**:

In 2010 en 2011.

De heer **Azarkan**:

Twee hele jaren?

De heer **Van der Vlist**:

Ja. En van 2012 tot halverwege 2013 waren het er 3.800.

De heer **Azarkan**:

Nog een keer?

De heer **Van der Vlist**:

In 2010-2011 waren het er 380, volgens mijn informatie. Van 1 januari 2012 tot halverwege 2013 – toen speelde er namelijk van alles, waar we ongetwijfeld ook nog op komen – waren het er 3.800.

De heer **Azarkan**:

Zo. Nou. En toen? Dat komt dan binnen ...

De heer **Van der Vlist**:

Nou, dat leidde ertoe dat de hoofdofficier van het functioneel parket samen met mij naar Blankestijn is gegaan. Daar hebben we gezegd: wat is hier aan de hand? Ik heb zelf ook nog overleg gehad met Gerard Blankestijn in juli 2013. Eigenlijk was de boodschap die we daarbij afgaven: we zijn wel jouw opsporingsdienst, als toezichthouder, maar we zien zo veel risico's en onvolkomenheden in dit systeem – daarmee bedoel ik van wet tot en met uitvoering – dat wij niet weten wat we hiermee moeten; je systeem deugt niet en als je systeem niet deugt, dus als er zo veel signalen zijn, dan kunnen wij als FIOD eigenlijk niks voor je betekenen. Eigenlijk zeg je daarmee: ander loket; het systeem deugt niet, pas het systeem aan. Nou was dat natuurlijk geen makkelijke boodschap voor Blankestijn, maar het was wel de boodschap. We hebben daarbij aangegeven ... Ik moest even diep in mijn herinnering voor hoe dat precies is gegaan, maar de boodschap was ... Stelt u het op prijs als ik aangeef waarop gebaseerd was dat het systeem niet deugde? Dus de onderbouwing van het feit dat we tegen ...

De heer **Azarkan**:

U concludeerde uit de grote hoeveelheid, te weten 3.800, dat het systeem eigenlijk niet kón deugen.

De heer **Van der Vlist**:

Het kon niet deugen, maar ik had natuurlijk ook ... Ik werkte allang bij de Belastingdienst, dus ik kwam niet uit een ei. Ik heb in die periode ook de moeizame start van het hele systeem meegemaakt, met de Wko en de Awir. Ik had daar dus ook wel informatie over. Dit was eigenlijk de boodschap die we afgaven: er zitten vijf grote fouten in de wet, in onze beleving, en vijf grote fouten in de uitvoering.

In de wet zaten de volgende fouten.

- Er werden heel veel verplichtingen opgelegd aan burgers, die helemaal niet gewend waren om aan die verplichtingen te voldoen. Dit is eerder bij u aan de orde geweest, dus ik doe het even heel snel.
 - De uitvoering werd neergelegd bij de Belastingdienst, die daar geen ervaring in had. Dat is ook aan de orde geweest.
 - Een hele belangrijke is de keuze voor een voorschot zonder controle.
 - Als het fout gaat, dus bij in gebreke blijven, is het risico voor de burger.
-

Met de fraudewet, waar we misschien ook nog over komen te spreken – graag! – kwam daar nog het volgende punt bij:

- Bij in gebreke blijven krijg je een boete.

Dat zijn dus vijf risico's of onvolkomenheden die vanuit onze optiek voortvloeien uit de wet. Over de uitvoering hadden we de volgende punten.

- De invoering vond plaats onder grote druk.
- Er was een hele grote IT-opgave.
- Er was een gebrekkig IT-systeem, waar bepaalde logische controles niet in zaten.
- Het toezicht was niet geregeld.
- Er zat een zwakte in de basisadministratie, dus bij de GBA, de DigiD en bankrekeningnummers.

Dat telde dus op tot vijf grote risico's in de wet en vijf grote risico's in de uitvoering. Dat was vragen om ellende: het systeem deugde niet.

De heer **Azarkan**:

Was deze analyse op de wet en op de uitvoering alleen bij u bekend of was die breed gedeeld?

De heer **Van der Vlist**:

Nou, ik denk dat dit breed wel op onderdelen ... Maar het zijn elke keer onderdelen. Dat is namelijk het probleem: het gaat vaak over details. Het hele verhaal komt dus eigenlijk nooit ...

De heer **Azarkan**:

Nooit bij elkaar.

De heer **Van der Vlist**:

... heel duidelijk bij elkaar. Maar op de vraag bij wie dat nog meer leefde, kan ik u geen antwoord geven. Maar volgens mij leefde breed het idee dat dit systeem per jaar de ellende vergrootte, doordat het bij de Belastingdienst was ondergebracht en onder grote moeilijkheden gezorgd was dat de uitbetalingen konden plaatsvinden, wat stapelde met de definitieve toekenningen.

De heer **Azarkan**:

Als ik u zo hoor, dan was de vraag dus eigenlijk niet óf dit zou leiden tot ongelukken, maar kón het niet anders dan daartoe leiden en was de vraag hoe groot. Zeg ik dat goed? Hoe beperkt de ongelukken zouden zijn, was afhankelijk van hoe je het kon beheersen, maar dat dit tot ongelukken zou leiden was u helder.

De heer **Van der Vlist**:

Dat was mij wel duidelijk, ja.

De heer **Azarkan**:

Heeft u dat nog gedeeld met anderen?

De heer **Van der Vlist**:

Ja, ik heb dat tot in den treure gedeeld, maar ik moet zeggen dat ik hier, anders dan bij de businesscase, niet zo succesvol in ben geweest. Zal ik u aangeven waar ik het gedeeld heb?

De heer **Azarkan**:

Heel kort, graag.

De heer **Van der Vlist**:

Dit was dus de boodschap aan Blankestijn. Inmiddels hadden we een managementteam Fraude. Daar heb ik, namens de FIOD natuurlijk, een memo ingebracht met deze opmerkingen: geen uitvoerbare, handhaafbare regeling, fraudegevoelig; doe wat aan het systeem. Ik heb ook een memo ingebracht in het mt Fraude omdat er een presentatie was voor de staatssecretaris. Dan hebben we het over ergens in de loop van oktober 2013. Daar stond dezelfde boodschap in over handhaafbare, uitvoerbare regelgeving. Uit de verslagen van het mt Fraude, die u ongetwijfeld heeft, kunt u afleiden dat dat gesprek er is geweest. Ik was er niet bij. Het gesprek met de staatssecretaris is er geweest en is naar tevredenheid verlopen. Ik denk dus dat mijn memo daar ingebracht is. Ik heb ongeveer ditzelfde verhaal over handhaafbare, uitvoerbare regelgeving ook gehouden in een rondetafelgesprek met de Tweede Kamer begin 2014. Vervolgens heb ik het in 2015 en 2016 – inmiddels was er een bestuurlijk overleg Belastingdienst – nog een keer gedaan.

De heer **Azarkan**:

En als u het hebt over het mt Fraude, dan stond dat onder leiderschap van de directeur-generaal. Dat was in uw tijd voor een groot deel de heer Veld.

Daarin zaten voorts de heer Blankestijn, de directeur MKB, en u. Dat waren de collega's die, zeg maar, met elkaar de aansturing van de gehele Belastingdienst voor hun rekening namen.

De heer **Van der Vlist**:

Klopt.

De heer **Azarkan**:

En daarnaast was er apart nog een mt Fraude. Dat bestond uit dezelfde mensen.

De heer **Van der Vlist**:

Ja, omdat fraude toen zo'n belangrijk onderwerp werd, werd afgesproken dat we de ene week alle andere belangrijke dingen deden en de andere week fraude. Daar kwam het in feite op neer.

De heer **Azarkan**:

Nou hoorden we de heer Weekers vanochtend zeggen: in 2013 kreeg ik zo'n 200 zaken die in onderzoek waren. Hij gaf aan dat het hierbij niet om signalen ging.

De heer **Van der Vlist**:

Daar heb ik geen beeld bij. Voor mij geldt – dat is wat ik heb terug kunnen halen, de informatie die ik heb – dat er, zoals ik net heb gedeeld, in 2010 en 2011 380 signalen waren.

De heer **Azarkan**:

Sorry dat ik u onderbreek. Weet u hoeveel van die 3.800 signalen in behandeling zijn genomen en hebben geleid tot onderzoek?

De heer **Van der Vlist**:

Zoals ik net heb aangegeven: ongeveer 40 tot 60 zaken per jaar.

De heer **Azarkan**:

Maar zegt u dan: die 200 herken ik niet zo? Of zegt u: dat zou kunnen? Ik zit even te kijken.

De heer **Van der Vlist**:

Die 200 zou kunnen als het gaat over aanmeldingen. Als het gaat over lopende zaken, kan ik me dat moeilijk voorstellen, behalve dan als er sprake was van samenspanning. Maar dat kan ik zo niet herleiden. Dan tellen die

aantallen op. Als het één gastouderbureau is met 100 cliënten, ja, dan heb je gelijk 100 zaken.

De heer **Azarkan**:

Dat is ook mijn vraag over die aanmeldingen. Was dat nou een gastouder? Was dat een organisatie? Wat betrof dat?

De heer **Van der Vlist**:

Dat betrof of een crimineel samenwerkingsverband à la de Bulgarenfraude of een fout gastouderbureau, met of zonder samenspanning met ouders. Of dat betrof andere zaken die uit het systeem van toeslagen kwamen, die men heeft gemeld. Dat zijn de bronnen.

De heer **Azarkan**:

En dan toch even naar het begin van ons gesprek. Ik gaf aan: er is een arrangement. Daarin is bepaald wat de criteria zijn om een melding te doen.

De heer **Van der Vlist**:

Nee. Misschien even voor de duidelijkheid: het handhavingsarrangement wordt afgesproken tussen het Openbaar Ministerie en de Belastingdienst. Daarin staat: de FIOD heeft zoveel capaciteit; er gaat zoveel capaciteit naar belastingen, zoveel naar Douane en zoveel naar Toeslagen. Zo veel capaciteit heb je. Dat is het handhavingsarrangement. Er wordt ook nog in beschreven welk soort onderzoeken de toezichthouder, de Belastingdienst, graag wil dat de FIOD uitvoert. De criteria staan in de ATV-richtlijnen, zoals ik net al heb aangegeven. Dat zijn de aanmeldings-, transactie- en vervolgingsrichtlijnen.

De heer **Azarkan**:

Ja, in die aanmeldings-, transactie- en vervolgingsrichtlijn stonden de criteria voor Toeslagen om signalen door te zetten naar de FIOD.

De heer **Van der Vlist**:

Ja, maar ook voor de Belastingdienst en voor de Douane. Precies hetzelfde.

De heer **Azarkan**:

Helder, maar ik spreek even specifiek over Toeslagen. Die 3.800 voldeden daaraan.

De heer **Van der Vlist**:

Ja, kennelijk.

De heer **Azarkan**:

Maar is het dan niet handiger om met elkaar te kijken of die criteria niet zouden kunnen worden gewijzigd? Want als het er 3.800 zijn, kunt u er niks mee.

De heer **Van der Vlist**:

Voor ons was het eigenlijk toch vrij simpel.

De heer **Azarkan**:

Wat?

De heer **Van der Vlist**:

De capaciteit was bepaald in het handhavingsarrangement. Een zaak kan klein zijn, een zaak kan groot zijn, maar die gemiddelden van 2012 tot 2015 zijn tamelijk representatief. Dat betekent dat we capaciteit hadden voor 40 tot 60 zaken. Of je nou 380 aanmeldingen hebt ...

De heer **Azarkan**:

15.000.

De heer **Van der Vlist**:

Of je hebt er 3.800 of je hebt er 38.000; het blijft zo dat je capaciteit hebt voor 40 tot 60 zaken. Het blijft ook zo dat de boodschap was: dit gaat zo niet werken; je systeem deugt niet, dus wij kunnen als strafrecht eigenlijk niet veel voor je doen. Dus het enige wat er gebeurde, is dat er dan criminele samenwerkingsverbanden uit werden gepikt. Want dat kun je natuurlijk niet door laten gaan. Die werden gedaan, en de foute gastouderbureaus. Dus in mijn herinnering hebben we bijna alleen maar de zaken met betrekking tot foute gastouderbureaus en criminele samenwerkingsverbanden gedaan. De rest kwam gewoon niet in aanmerking.

De heer **Azarkan**:

En die eerste, dat waren die 40 tot 60?

De heer **Van der Vlist**:

Ja.

De heer **Azarkan**:

Zijn al die signalen over vermoedens van fraude met toeslagen daadwerkelijk fraude gebleken?

De heer **Van der Vlist**:

Ik heb me ontzettend geërgerd aan het woord "fraude". De afgelopen weken heb ik me daar ook ontzettend aan geërgerd; dan ik het bij u even uitspreken.

De heer **Azarkan**:

Ja, u bent er toch.

De heer **Van der Vlist**:

In het kader van het strafrecht is fraude dat er een redelijk vermoeden is van een strafbaar feit, dat er opzet moet zijn en dat dat bewezen moet worden. Dan spreken we over fraude. In alle andere gevallen zijn dat of gebreken of onregelmatigheden of fouten, maar dat is natuurlijk geen fraude. Ik heb me ook ontzettend gestoord aan de fraudewet, waarbij alles in het kader van het sociaal domein ... Volgens mij is de fraudewet in combinatie met de Bulgarenfraude een belangrijke oorzaak van waarom we hier zitten. De fraudewet, die was gebaseerd op het regeerakkoord, was een katalysator voor die enorme opwindings. Daar kwam de Bulgarenfraude bij. Dus iedereen in de gordijnen! Iedereen in paniek! We hebben het vanmorgen nog gehoord: iedereen in paniek. Dat komt, denk ik, door de manier waarop we spreken over fraude. Als ik daar eerlijk over ben, dan denk ik bij de fraudewet aan wantrouwen. Ik dacht soms "gestold wantrouwen", maar laat ik er wantrouwen van maken. Het is wantrouwen naar de burger. Als jij risico's, onregelmatigheden en gebreken in principe allemaal fraude noemt, dan is dat wantrouwen. Maar het is niet alleen maar wantrouwen naar de burger, het is ook wantrouwen naar de uitvoering. Want alles werd dichtgezet. We hebben het nu over maatwerk en over ...

De heer **Azarkan**:

U heeft het over deze tijd.

De heer **Van der Vlist**:

Deze tijd. In deze tijd hebben we het over maatwerk. In die tijd was er maatwerk. En dat is mijn beleving de nek omgedraaid onder aanvoering van de fraudewet.

De heer **Azarkan**:

Ja. Nou bent u natuurlijk expert. U werkt al 50 jaar bij de Belastingdienst. U heeft heel veel meegelopen ...

De heer **Van der Vlist**:
Maar inmiddels pensionado.

De heer **Azarkan**:
Inmiddels pensionado. Maar wel 50 jaar bij de Belastingdienst gewerkt.

De heer **Van der Vlist**:
Ja.

De heer **Azarkan**:
U bent op jonge leeftijd begonnen en u heeft van alles doorlopen. U zit al heel lang in het mt.

De heer **Van der Vlist**:
Zeker.

De heer **Azarkan**:
Wat is nou de onderbouwing om zo met die fraudebestrijding aan de slag te gaan op een domein waarvan u zegt: ja, daar zat het helemaal niet zo? Wat is daar nou de onderbouwing voor?

De heer **Van der Vlist**:
Ja, ik ben er niet goed achter gekomen, ook de afgelopen weken niet. Het is gebaseerd op fraude. Ik heb ergens het woord "medialogica" gehoord. Maar waar het met name op gebaseerd is, is op het springen op de korte termijn op dingen die gebeuren en die worden opgeblazen. Ik kan het misschien even aan de hand van een voorbeeld schetsen. De Bulgarenfraude is een mooi voorbeeld, en Brandpunt.

De heer **Azarkan**:
We komen daar nog over te spreken.

De heer **Van der Vlist**:
Ik noem het even als voorbeeld dat het opgeblazen wordt. In de afgelopen weken hoor je regelmatig: ja, wat stelde die Bulgarenfraude nou allemaal voor? Het was helemaal niet zo veel. Dat klopt, alleen in die periode was er wel degelijk wat aan de hand, want het systeem waar we het over hebben, was zo lek als een mandje. En als systemen zo lek zijn als een mandje, dan krijg je echt fraude. Echt fraude. Geen risico's of onregelmatigheden – daar heb ik het niet over – maar dan krijg je echt fraude. Dat hebben we dus ook gezien bij Toeslagen. Als je je zaken niet voor elkaar hebt, dan krijg je

criminele samenwerkingsverbanden. Die komen daarop af. "Cowboys" noemde Dijkema het, geloof ik. Je krijgt foute gastouderbureaus. Die komen erop af, want die denken: dat is lekker geld verdienen. In Nederland is de pakkans laag en zijn de bedragen hoog, is de kinderopvangtoeslag hoog. Dus ja, dan krijg je fraude. Dat is de kat op het spek binden.

De heer **Azarkan**:

Ik geef het woord aan de heer Aartsen.

De heer **Aartsen**:

Dank u wel. In antwoord op een vraag van de heer Azarkan zei u dat u een memo had geschreven over die twee keer vijf punten. Dat was in oktober 2013 ingebracht in het mt Fraude. U zei dat de staatssecretaris daar ook bij was?

De heer **Van der Vlist**:

Nee, dan heb ik het onduidelijk gezegd. Er is een memo gestuurd. Daarin stonden niet die twee keer vijf punten, maar daarin stond de kern: handhaafbare en uitvoerbare regelgeving.

De heer **Aartsen**:

Die had u geschreven?

De heer **Van der Vlist**:

Nee, de FIOD.

De heer **Aartsen**:

Oké. Gaat u door.

De heer **Van der Vlist**:

Dat is ingebracht in het mt Fraude. Dat was een soort huiswerkopdracht, zeg maar. Dat was: we gaan een presentatie geven aan de staatssecretaris – daar was ik zelf niet bij – en lever aan. Daar hebben we een memo voor aangeleverd.

De heer **Aartsen**:

Maar u zegt dus: er werd een presentatie over fraude aan de staatssecretaris gegeven.

De heer **Van der Vlist**:

Nee, er werd een presentatie gegeven aan de staatssecretaris over wat de

staatssecretaris zou moeten weten in relatie tot, ik noem het maar even "het systeem deugt niet" of de problemen die we hadden bij Toeslagen. Vanuit de FIOD hebben we onze bijdrage geleverd. Zoals ik u al heb aangegeven, hebben we eigenlijk twee taken: we doen strafrechtelijke onderzoeken en we brengen de informatie uit strafrechtelijke onderzoeken weer terug naar de toezichthouder. Dat hebben we hier ook gedaan. En die boodschap was elke keer hetzelfde.

De heer **Aartsen**:

Maar uw memo is nooit rechtstreeks aangekomen bij de staatssecretaris?

De heer **Van der Vlist**:

Nee.

De heer **Aartsen**:

Dat is dus via via via via via?

De heer **Van der Vlist**:

Via via. Dat weet ik niet.

De heer **Aartsen**:

Helder. U sprak net over het handhavingsarrangement en de capaciteit die de FIOD jaarlijks beschikbaar heeft voor het doen van strafrechtelijke onderzoeken naar de toeslagenfraude. Hoeveel was dat in het specifieke geval van de Dienst Toeslagen? Hoeveel capaciteit had de FIOD daarvoor beschikbaar?

De heer **Van der Vlist**:

Even uit mijn hoofd, in percentages, maar we deden dus zaken voor de Belastingdienst en we deden zaken in het kader van witwassen en corruptiebestrijding: ergens in de buurt van 50.000 tot 60.000 uur, 10% ongeveer, grosso modo.

De heer **Aartsen**:

In verhouding 10% tegenover de rest?

De heer **Van der Vlist**:

Ja.

De heer **Aartsen**:

Was dat nou voldoende om alle fraudesignalen die u kreeg vanuit de Dienst Toeslagen ...

De heer **Van der Vlist**:

Nee.

De heer **Aartsen**:

Dat was niet voldoende?

De heer **Van der Vlist**:

Nee, dat was niet voldoende. Ik kan overigens zeggen "wel voldoende", omdat het strafrecht niks kan als het systeem niet deugt.

De heer **Aartsen**:

Dat heeft u net al gezegd.

De heer **Van der Vlist**:

Maar dat is wel een antwoord op uw vraag, want het voelde heel erg willekeurig. Dat heb ik nog niet gezegd. Dat voelde willekeurig. Dus op het moment dat er een grote bak signalen is en je het strafrecht in moet ... Je gaat mensen toch niet in het strafrecht trekken als iets willekeurig is; dat was het gevoel bij het Openbaar Ministerie en bij mij.

De heer **Aartsen**:

Het was zo veel dat u ook niks met die signalen kon?

De heer **Van der Vlist**:

Nee, maar dan moet er dus wat aan de hand zijn. En als er wat aan de hand is, dan is het strafrecht geen oplossing.

De heer **Aartsen**:

De kwaliteit van de signalen was niet geschikt voor de FIOD?

De heer **Van der Vlist**:

Nee, maar die kwaliteit van de signalen was dus een gevolg van het feit dat het systeem niet deugde.

De heer **Aartsen**:

Maar die was dus niet geschikt voor de FIOD om zijn taak te kunnen uitoefenen?

De heer **Van der Vlist**:

Wat nou voor de FIOD geschikt is of niet, doet er op zich niet zo veel toe, denk ik. Wij handelen op basis van wat we aangeboden krijgen.

De heer **Aartsen**:

U zei net: in die periode 2010-2011 ging het om 380 signalen.

De heer **Van der Vlist**:

Ja, dat is mijn informatie.

De heer **Aartsen**:

Uw informatie. De staatssecretaris schrijft op 11 maart 2011 een two-pager, een nota, aan de ministerraad. In die nota staat dat de FIOD op dat moment wordt overspoeld met onderzoeken naar kinderopvangtoeslagfraude. Het betreft ook steeds vaker fraude met een grote impact die de houdbaarheid van het stelsel ondermijnen. Herkent u dat?

De heer **Van der Vlist**:

Nou ja, als het gaat over "overspoeld", dan is het een kwestie van hoe je dingen weegt. Ik ga niet over de teksten van een ander. Het zou in ieder geval niet snel mijn tekst zijn, omdat het ook wat jagerig en jachtig overkomt. Dus, ja ...

De heer **Aartsen**:

Weet u of er naar aanleiding van die bespreking in de ministerraad nog een ophoging is geweest van de capaciteit van de FIOD?

De heer **Van der Vlist**:

Nee. Het antwoord daarop is: nee, geen capaciteit.

De heer **Aartsen**:

Het is niet verhoogd?

De heer **Van der Vlist**:

Nee.

De heer **Aartsen**:

Oké. Ik geef graag het woord terug aan mijn collega Azarkan.

De heer **Azarkan**:

Dank, collega Aartsen. Meneer Van der Vlist, u zei al dat u een gesprek had

met de heer Blankestijn. Dat was naar aanleiding van het aantal fraudezaken. U gaf aan dat u met iemand van het OM ging? Klopt dat? U was met z'n drieën?

De heer **Van der Vlist**:

Ja. Even uit mijn hoofd: in december 2012 was het met z'n drieën en in juli 2013 was ik alleen met de heer Blankestijn.

De heer **Azarkan**:

Nou gaf de heer Blankestijn aan – en ik citeer – dat u heeft aangegeven: "Als je nog meer fraudezaken bij mij aanlevert, dan neem ik ze niet meer aan. Zolang jullie het reguliere toezicht niet goed op orde hebben, pak ik geen zaken van je aan."

De heer **Van der Vlist**:

Nee.

De heer **Azarkan**:

Kan dat kloppen?

De heer **Van der Vlist**:

Ja, de precieze woorden kan ik me niet herinneren. Maar grosso modo ...

De heer **Azarkan**:

Iets van die strekking in ieder geval.

De heer **Van der Vlist**:

Maar, grosso modo, iets van die strekking kan ik me goed voorstellen. Want dat ligt ook in lijn met wat ik net heb aangegeven, namelijk: wat moeten we hier?

De heer **Azarkan**:

Klopt het dan dat u eigenlijk tegen hem zei: het is nu zo veel, het is van alles door elkaar, het lijkt ook willekeur; hier kunnen we niks mee?

De heer **Van der Vlist**:

Ja, het voelt willekeurig. Wat moeten we hiermee doen, zeg maar. Ik weet het niet zeker, maar we hebben het ongetwijfeld ook gehad over de vraag waar dan nog wel capaciteit zat – want we hadden natuurlijk gewoon het handhavingsarrangement – en het feit dat die al opgaat aan zaken van gastouderbureaus.

De heer **Azarkan**:
Die eruit gepikt werden.

De heer **Van der Vlist**:
Ja, criminele samenwerkingsverbanden.

De heer **Azarkan**:
Waarom was het voor de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst belangrijk dat de Dienst Toeslagen het toezicht beter zou inrichten?

De heer **Van der Vlist**:
Toezicht was een van die tien punten, want als je iets met het strafrecht wil, dan moet je je proces goed op orde hebben. De FIOD en het strafrecht zijn er voor uitzonderingen, voor misstanden. Het moet echt mis zijn, er moet echt opzet zijn. En dat is er niet voor grote hoeveelheden gebreken of fouten die er zijn. Dus het strafrecht kan nooit het toezicht vervangen. Als je je toezicht niet op orde hebt, dan krijg je dus zo'n hele grote stroom potentieel richting strafrecht. Daar is het strafrecht niet voor.

De heer **Azarkan**:
Begrijp ik het goed dat u zegt: een beter toezicht betekent eigenlijk dat we beter onderbouwde dossiers krijgen, als die al naar ons overkomen?

De heer **Van der Vlist**:
Nee, beter toezicht betekent dat we in het strafrecht iets kunnen betekenen voor de toezichthouder, omdat we dan, ook in het kader van de preventie, bij de misstanden, bij de zaken die echt helemaal mis zijn, iets voor je kunnen betekenen. Dat kan bij Belastingen zijn, dat kan bij Douane zijn; dat kan overal bij het toezicht zijn, maar ook bij Toeslagen. Dan kunnen we laten zien dat als het echt mis is, je ook nog wordt aangepakt in het strafrecht.

De heer **Azarkan**:
En wat moest ...

De heer **Van der Vlist**:
En als er heel veel mis is, dan raakt dat geen doel.

De heer **Azarkan**:
Meneer Van der Vlist, toch even. Ik wil het goed begrijpen. Wat wilde u nou verbeterd hebben in dat toezicht?

De heer **Van der Vlist**:

Toezicht was een van die punten.

De heer **Azarkan**:

Maar toch even, op welke onderdelen wilde u dat dat beter werd?

De heer **Van der Vlist**:

Toezicht is een onderdeel van het systeem. Je hebt een systeem, je hebt een wet, je hebt een IT-systeem en je hebt uitvoering. Daar komen zaken uit voort en daar moet je een vorm van beheersing op hebben. Als je die beheersing niet hebt, door welke omstandigheden dan ook ... Want Toeslagen zat in een heel moeilijke positie en heeft op onderdelen heel goed werk gedaan in die tien jaar. Voor ons was het duidelijk dat die beheersing over de processen er niet was. Dat was voor een deel ook logisch.

De heer **Azarkan**:

En waar bleek uit dat die beheersing er niet was? Uit de hoeveelheid?

De heer **Van der Vlist**:

Uit de hoeveelheid, maar ook uit de verhalen. Ik wist natuurlijk dat het IT-systeem geen logische controles bevatte. Ik heb vanmorgen de discussie gehoord over de vraag: wat voor soort fraude is het nou precies? De GBA en het bankrekeningnummer zijn natuurlijk onderdeel van het totale systeem dat ervoor zorgt dat je de zaken beheerst of niet beheerst. Dat zijn allemaal onderdelen van de overheid.

De heer **Azarkan**:

Ja, dus dat toezicht moest verbeteren, want dan kon u beter aan de slag met wat er aangeleverd werd.

De heer **Van der Vlist**:

Ja.

De heer **Azarkan**:

En die 3.800 waren gebaseerd op onvolkomenheden en op €10.000, hadden we met elkaar vastgesteld.

De heer **Van der Vlist**:

Ja.

De heer **Azarkan**:

En daar moest dan in het toezicht iets bij, want dat alleen was onvoldoende.

De heer **Van der Vlist**:

Het was niet alleen het toezicht. Zoals ik u net heb aangegeven, was onze boodschap vanuit het Openbaar Ministerie en de FIOD: er is van alles mis met het systeem. Ik heb die vijf plus vijf net benoemd. Dus dat was niet alleen toezicht. Toezicht was daar een onderdeel van.

De heer **Azarkan**:

Heeft de directeur Toeslagen na uw waarschuwingen het toezicht op de toeslagenstelsels anders ingericht?

De heer **Van der Vlist**:

Ja, of hij dat nou gedaan heeft omdat ik met hem heb gesproken, weet ik niet. Ik weet wel dat we in de periode vanaf 2011 een nieuw toeslagensysteem kregen. Daar werden nog de nodige verbeteringen in aangebracht. Er kwam meer capaciteit om een vorm van toezicht uit te oefenen. Er werden teams gevormd. Blankestijn kan dat beter vertellen dan ik – die heeft het gisteren ook verteld – en Van de Bospoort. Dus er zijn allerlei verbeteringen aangebracht. De GBA is meer dichtgezet, zeg maar. Dat zat voornamelijk in de grote steden. "Eén bankrekeningnummer" is ingevoerd. Dus er is vanaf 2011 in korte tijd best veel gebeurd aan die beheersingskant.

De heer **Azarkan**:

Wat betekende dat voor de hoeveelheid fraudesignalen?

De heer **Van der Vlist**:

Dat droogde op, zeg maar. Ik heb die cijfers niet meer zo paraat, maar voor ons waren het in ieder geval – als ik daar grofweg iets over zeg – van 2012 tot 2015 eigenlijk de cijfers zoals ik ze net noemde. En dat ijlt ook nog na natuurlijk vanuit de opsporing in 2016 en 2017. Maar dat droogde op. Dus er kwam beheersing over het systeem en er kwam eigenlijk niet veel meer uit in mijn beleving. We hebben van 2016 tot 2020 eigenlijk nog een aantal zaken gedaan, maar veel minder. Het werd een beheersbaar patroon.

De heer **Azarkan**:

U zegt: het werd vanaf 2016 beheersbaar, het droogde bijna op; een paar zaken. Dat is wat u erover kunt zeggen.

De heer **Van der Vlist**:

Ja. "Een paar zaken" weet ik niet, maar in ieder geval ...

De heer **Azarkan**:

"Een aantal", gaf u aan.

De heer **Van der Vlist**:

Het werd veel minder, ja.

De heer **Azarkan**:

Hoe is de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst tot aan 2016 omgegaan met die grote hoeveelheid signalen, totdat het beheersbaar werd?

De heer **Van der Vlist**:

Door daar gewoon eerlijk over te zijn, ook samen met het OM. Wij houden van duidelijke boodschappen in de zin van: wij kunnen niet veel voor u doen; wat we kunnen doen, is criminele samenwerkingsverbanden en de foute gastouderbureaus. Dat zijn in mijn beleving ook zaken die door dat tripartiete overleg zijn gekomen en die we in die periode hebben kunnen uitvoeren. Maar het was wel erg belangrijk, want ik denk dat de zaken die we gedaan hebben ... Voor uw beeldvorming: medio 2013 hadden we 27 grote systeemfraudezaken lopen bij de FIOD. Dat was best veel.

De heer **Azarkan**:

Systeemfraude op het gebied van toeslagen?

De heer **Van der Vlist**:

Systeemfraude op het terrein van toeslagen én – want dat is eigenlijk nog niet aan de orde gekomen – de voorlopige teruggaaf van de inkomstenbelasting. Daar gebeurde namelijk precies hetzelfde.

De heer **Azarkan**:

Maar ik zou het ...

De heer **Van der Vlist**:

Dat heeft niet geleid tot veel ophef ...

De heer **Azarkan**:

Nee, nee, ik ...

De heer **Van der Vlist**:

... omdat de bedragen daar veel kleiner zijn. Maar systeemfraude in de zin van: er wordt gebruikgemaakt van zwakte in de wetgeving, van een systeem van bevoorschotting, en zwakte in de onderliggende basisregistraties zoals GBA en bankrekeningnummers.

De heer **Azarkan**:

En hoeveel zaken vanuit Toeslagen zijn er nou in de periode 2011 tot aan 2016 door de FIOD opgepakt die hebben geleid tot een groot onderzoek en die richting het OM gingen?

De heer **Van der Vlist**:

Ongeveer 40 tot 60 per jaar.

De heer **Azarkan**:

40 tot 60 per jaar. Welk deel daarvan ging door naar het OM?

De heer **Van der Vlist**:

Alles.

De heer **Azarkan**:

Alles. En welk deel ...

De heer **Van der Vlist**:

We deden het samen met het OM.

De heer **Azarkan**:

U deed het samen met het OM. En klopt het dan dat u zegt ...

De heer **Van der Vlist**:

Dus de keuze in het tripartiete overleg is: we gaan een zaak doen. Dan is er een officier van justitie en maakt de FIOD een team. Gezamenlijk wordt dat onderzoek uitgevoerd, dus dat is echt een twee-eenheid

De heer **Azarkan**:

Weet u welk deel daarvan dan ook door de rechter werd veroordeeld?

De heer **Van der Vlist**:

Boven de 80%. Dat is ook allemaal in de halfjaarrapportage duidelijk gemaakt. De FIOD had de verplichting om 80% resultaat te boeken, om het

zo maar te zeggen. Dat werd in mijn beleving altijd gehaald, en dat gold ook voor de toelagenzaken.

De heer **Azarkan**:

Had de ...

De heer **Van der Vlist**:

Dat was ook eigenlijk wel logisch, natuurlijk, want er was een strenge selectie omdat er zo veel aanbod was, dus het zou wel heel erg verkeerd zijn als we dat niet zouden halen. Dus het leidde bijna altijd tot een veroordeling.

De heer **Azarkan**:

U haalde de meest kansrijke eruit, want er was een grote hoeveelheid en daar selecteerde u op. Was de te verwachten opbrengst ...

De heer **Van der Vlist**:

Nou, niet de meest kansrijke. De meest impactvolle.

De heer **Azarkan**:

Ah. Maar volgens mij gaf u aan: wij moesten wel 80% halen. Maar dan is het toch ...

De heer **Van der Vlist**:

O nee, voor ons was dat geen probleem, want het was een soort van logisch. Ja, dan moet ik echt de complimenten geven aan de FIOD-collega's en de rechercheurs. Het zijn echt geweldige rechercheurs. Als een zaak werd aangenomen, dan lukte het in het algemeen ook om te komen tot een veroordeling. We vonden ook dat we dat konden waarmaken, en dat is ook altijd gelukt.

De heer **Azarkan**:

Heeft de te verwachten opbrengst nog een rol gespeeld in de selectie van toelagerelateerde fraudeonderzoeken die wel zijn opgepakt door de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst?

De heer **Van der Vlist**:

Nul.

De heer **Azarkan**:

Ik geef het woord aan de heer Aartsen.

De heer **Aartsen**:

Dank. Ik wil het nog even met u hebben over wat u in het begin ook al aanstipte: de rol van de FIOD tegenover de Belastingdienst en de Dienst Toeslagen. Want u zei: je hebt aan de ene kant de FIOD – dat is een opsporingsinstantie ...

De heer **Van der Vlist**:

Zeker.

De heer **Aartsen**:

... met een aparte wetgeving; strafrecht – en aan de andere kant heb je bijvoorbeeld de Belastingdienst, de Dienst Toeslagen, die toezicht houdt en onder het bestuursrecht valt. Wat is de verhouding tussen die twee, dagdagelijks?

De heer **Van der Vlist**:

Ja, als u mij vraagt wat de verschillen zijn, denk ik dat er een groot verschil zit wanneer zaken voor de rechter komen, maar ik weet niet ... Bedoelt u dat?

De heer **Aartsen**:

Nee, ik bedoel: hoe verhouden die twee pilaren zich tegen opzichte van elkaar? Werken die samen? U zei net iets over informatie-uitwisseling.

De heer **Van der Vlist**:

In de uitvoering zijn ze gescheiden. Dat moet ook. Dat is het stelsel van de sfeerovergang, hè. Dus op het moment dat er sprake is van een redelijk vermoeden, dan is er een verplichting om te melden en dan wordt beoordeeld of het naar het strafrecht gaat of niet. Gaat het naar het strafrecht, dan is het de FIOD ...

De heer **Aartsen**:

Er is dus een scheiding tussen aan de ene kant toezicht ...

De heer **Van der Vlist**:

Er is een scheiding. Als het Openbaar Ministerie en de FIOD beginnen met een onderzoek, dan wordt de muur gezet naar het bestuursrecht. Over lopende onderzoeken wordt dus in principe niks gedeeld. Dat zit echt in een ander domein. Dat leidt tot een zaak die naar de strafrechter gaat. Op basis van wat we hebben kunnen bewijzen – dat is de opzet'; "redelijk vermoeden" moet zijn bewezen – leidt dat tot een veroordeling door de strafrechter. Daar

wordt rekening gehouden met de persoonlijke omstandigheden en de situatie, en er vindt een weging plaats door de rechter. Vaak is er natuurlijk ook nog een advocaat bij de verdediging.

Als een zaak in het bestuursrecht voor de rechter komt, is dat echt een groot verschil, in mijn beleving. Daar doe ik ongetwijfeld mensen mee tekort, maar ik zeg het even voor alle duidelijkheid. Het strafrecht is echt inhoudelijk. Een rechter gaat altijd inhoudelijk kijken. Die is minder gefocust op de procedures.

De heer **Aartsen**:

Excuus, ik ga u een aantal keer onderbreken. Dat is niet omdat ik onbeleefd wil doen, maar dat is omdat ik een beetje focus wil houden op waar we met elkaar over willen spreken, want u kunt veel vertellen. We komen hier nog wat uitgebreider over te spreken op een later moment. U zei net: er is een muur, een scheiding, tussen toezicht en opsporing.

De heer **Van der Vlist**:

Ja, dan gaan wij bezig met ons onderzoek, en dat doen we met het Openbaar Ministerie.

De heer **Aartsen**:

Wordt er dan nog informatie gedeeld tussen die twee pilaren?

De heer **Van der Vlist**:

Nou, kijk, als er een strafrechtelijk onderzoek ... Wij zijn de opsporingsdienst voor die toezichthouder, dus dat geldt voor alle informatie die bij toezicht zit of komt die van belang is voor het onderzoek: ja, dan is er wel degelijk toegang tot de systemen van de Belastingdienst als de Belastingdienst systemen hanteert waar informatie in zit. Dat is het kenmerk van een bijzondere opsporingsdienst. Er is een nauwe verbinding in de zin dat wij kunnen beschikken over alle informatie en alle systemen en alles wat er is bij de toezichthouder voor de zaak die wij in onderzoek hebben.

De heer **Aartsen**:

En andersom? Welke informatie deelt de FIOD met ...

De heer **Van der Vlist**:

Nee, andersom niet. Dat is heel strikt, zeg maar. In een aantal gevallen, als we bezig zijn ... Want soms zijn we heel lang bezig met een onderzoek. Een kenmerk van strafrecht is dat het heel ...

De heer **Aartsen**:

Het duurt lang.

De heer **Van der Vlist**:

... heel deugdelijk is en heel erg zorgvuldig moet gebeuren, maar het duurt ook vaak lang. Het kan heel lang duren en dat kan het proces bij het toezicht ophouden. Er is dus een speciale voorziening voor als er informatie is die toch terug mag naar het toezicht, zodat het toezicht kan doorgaan. Maar in principe niet.

De heer **Aartsen**:

Wat voor informatie deelt de FIOD dan met de toezichthouder, met de Belastingdienst in dit geval?

De heer **Van der Vlist**:

Nou, we delen niet, maar soms mogen ze dingen inzien die ze nodig hebben voor dat werk. Dat is gebonden aan allerlei ... Het onderzoek mag niet in gevaar komen en ze moeten door kunnen gaan met het werk, maar dat is informatie over ...

De heer **Aartsen**:

Maar er wordt geen enkele vorm van informatie ...

De heer **Van der Vlist**:

Denk aan een fout gastouderbureau en de betrokken ouders.

De heer **Aartsen**:

Maar er wordt voor de rest geen vorm van informatie gedeeld vanuit de FIOD terug naar de Belastingdienst?

De heer **Van der Vlist**:

Van een lopend onderzoek? Nee. Wel van afgeronde onderzoeken. Dat kan natuurlijk.

De heer **Aartsen**:

Wat wordt dan gedeeld?

De heer **Van der Vlist**:

Onze rechtspraak is openbaar, hè; de dossiers niet, maar de rechtspraak is openbaar. Dus er zijn ook voorzieningen om ervoor te zorgen dat die informatie dan weer teruggaat naar de toezichthouder, zodat die daar op

andere manieren weer zijn voordeel mee kan doen. Er is vanuit de toezichthouder ook nog een contactambtenaar met het OM. Dus vaak gaat het ook helemaal niet via de FIOD, maar er is een contactambtenaar OM bij de toezichthouder.

De heer **Aartsen**:

Oké, en dat is pas als een zaak gesloten is?

De heer **Van der Vlist**:

Gesloten is, ja.

De heer **Aartsen**:

Wat voor informatie deelt de FIOD met de bewindspersonen?

De heer **Van der Vlist**:

Heel weinig.

De heer **Aartsen**:

Heel weinig?

De heer **Van der Vlist**:

Ja. Dat is ...

De heer **Aartsen**:

Wat voor informatie dan?

De heer **Van der Vlist**:

... in mijn beleving ook heel logisch, omdat ... Dan heb ik het over lopende onderzoeken, hè. Die onderzoeken worden namelijk ook niet gedaan onder aansturing van de dg of van het ministerie. Dus eigenlijk, als ik het een beetje hard zeg, hebben ze er niks mee te maken.

De heer **Aartsen**:

Oké, dus over lopende onderzoeken wordt er niks gemeld aan bewindspersonen.

De heer **Van der Vlist**:

Nieuwe bewindslieden vertelde ik ook altijd als ik de kans kreeg: zo werkt het en dat is ook heel goed. Die boodschap werd trouwens ook door het OM gegeven, want voor het OM geldt precies hetzelfde. Die onderzoeken worden niet aangestuurd door de departementen. We hebben de trias politica. We

zijn bezig met een strafrechtelijk onderzoek. Op het moment dat ik informatie zou geven, wat ik ook niet mag, aan bewindslieden, kunnen bewindslieden daarop bevestigd worden en krijgen ze in feite verantwoordelijkheid. U als Tweede Kamer kunt er vragen over stellen. De media kunnen er vragen over gaan stellen. Dat is heel gevaarlijk voor onderzoeken, dus ik ben daar altijd heel strikt in geweest. Als er wat werd gedeeld, dan was het meer in termen van: er zit wat aan te komen. Maar dat gebeurde dan altijd in overleg met het Openbaar Ministerie.

De heer **Aartsen**:

Ik wil toch even met u naar 11 maart 2013. Dat is het moment waarop minister Asscher, destijds minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, door de FIOD op de hoogte is gesteld van het bestaan van een lopend strafrechtelijk onderzoek in de zaak die bekend is geworden als de Bulgarenfraude.

De heer **Van der Vlist**:

Staat er in uw stuk "door de FIOD"?

De heer **Aartsen**:

Ja.

De heer **Van der Vlist**:

Een onderzoek door de FIOD.

De heer **Aartsen**:

Er staat dat de minister van Sociale Zaken is geïnformeerd door de FIOD op 11 maart 2013. Dit is overigens ook openbaar gemaakt in het feitenrelaas dat staatssecretaris Weekers naar de Kamer heeft verstuurd, want staatssecretaris Weekers is pas op 21 april 2013, de dag van het interview van Brandpunt ...

De heer **Van der Vlist**:

Ik ken dat feitenrelaas.

De heer **Aartsen**:

Ik was vooral benieuwd of u weet waarom de minister van Sociale Zaken op dat moment is geïnformeerd.

De heer **Van der Vlist**:

Nee, dat weet ik niet. Ik weet wel dat ik het niet gedaan heb. De kans dat

het door de FIOD gedaan is, schat ik in als klein – maar daar kan ik natuurlijk geen zekerheid over geven – omdat we daar als FIOD heel erg voorzichtig mee zijn. Ik kan me daarin vergissen, maar volgens mij is de bedoeling van wat daarin gezegd is dat de minister van SZW op de hoogte is gesteld van een onderzoek door de FIOD. Maar dat is iets anders dan dat hij door de FIOD is geïnformeerd. Voor het overige kan ik u alleen maar zeggen: ik heb het niet gedaan; ik heb de heer Asscher ook nog nooit gesproken. Dus ik heb het niet gedaan. Ik kan me ook slecht voorstellen dat het door de FIOD gebeurde zonder overleg met het OM.

De heer **Aartsen**:

Maar is het gebruikelijk dat een minister van Sociale Zaken te horen krijgt ...

De heer **Van der Vlist**:

Nee, nee.

De heer **Aartsen**:

... dat de FIOD een onderzoek doet? Wie dat dan doet, laat ik even in het midden.

De heer **Van der Vlist**:

Nee, maar in dit geval ... Dit is dus een RIEC-rapport. Even voor de beeldvorming: ik ben eens een keer op het matje geroepen bij een staatssecretaris in een andere grote corruptiezaak. Die zei: er is informatie in de krant gekomen over een groot corruptieonderzoek; wie heeft dat gedaan? Toen kwam ik in een kamer die niet zo vol was als deze, maar het was wel een kamer met heel veel beleidsambtenaren. Die gingen mij heel streng aankijken; hoe had de FIOD dat kunnen doen? Toen heb ik het volgende uitgelegd. Ik had uit laten zoeken hoeveel mensen, organisaties, op de hoogte waren van het feit dat er een FIOD-onderzoek naar de betreffende onderneming plaatsvond. Dat waren er 25. Het dossier was onder andere voor een deel gedeeld met de advocatuur. Dat was terecht, natuurlijk, in het kader van een procedure, omdat een advocaat zich moet voorbereiden. Maar de aanname op het departement van Financiën was: de FIOD heeft gelekt.

De heer **Aartsen**:

Dat snap ik, maar er wordt een feitenrelaas naar de Kamer gestuurd waarin staat: de minister van Sociale Zaken wordt door de FIOD geïnformeerd over een onderzoek. Heeft u verder nog onderzoek gedaan naar hoe dat zou kunnen of waar dat vandaan komt?

De heer **Van der Vlist**:

Nee, nee, nee.

De heer **Aartsen**:

Ook niet intern, bij uzelf?

De heer **Van der Vlist**:

Nee, nee.

De heer **Aartsen**:

Was u er wel van op de hoogte dat het in het feitenrelaas stond?

De heer **Van der Vlist**:

In mijn beleving stond het er anders in dan ... Ik wist wel dat hij geïnformeerd was, maar niet dat het door de FIOD was.

De heer **Aartsen**:

Wat vond u van het feit dat hij geïnformeerd was?

De heer **Van der Vlist**:

Ja, dat er onderzoek werd gedaan ... Ik heb er eigenlijk geen mening over. Wat moet ik ervan vinden?

De heer **Aartsen**:

U was net vrij stellig over waarom het zo belangrijk was dat die twee ...

De heer **Van der Vlist**:

Ja, ik doe het niet.

De heer **Aartsen**:

Nee, dat snap ik. Maar dan ben ik alleen benieuwd naar wat uw opvatting erover is.

De heer **Van der Vlist**:

Mijn opvatting is dat het ook in het belang van bewindslieden en van de onderzoeken heel goed is dat er geen informatie over lopende onderzoeken wordt gedeeld. Het kan een soort gevaarlose opmerking zijn in de zin dat er een onderzoek loopt. Nou ja, goed, een onderzoek in z'n algemeenheid ... De minister van Financiën wist ook wel dat er onderzoeken naar financiële instellingen plaatsvonden. Dat was ook de opdracht. Maar dat is geen feitelijke informatie over een onderzoek.

De heer **Aartsen**:

Voor de bescherming van persoonsgegevens bij de politie en bijzondere opsporingsorganisaties geldt een aparte wet – u zei het net al – namelijk de Wet politiegegevens. Daar valt de FIOD ook onder.

De heer **Van der Vlist**:

Ja.

De heer **Aartsen**:

Deelt de FIOD strafrechtelijke informatie?

De heer **Van der Vlist**:

Ja, voor zover we dat wettelijk mogen. De Wet politiegegevens kent een aantal heel ingewikkelde artikelen over wat er gedeeld mag worden, vaak ook binnen het strafrechtelijk domein, met bijvoorbeeld de politie of met andere bijzondere opsporingsdiensten.

De heer **Aartsen**:

Dat is binnen het strafrechtelijk domein.

De heer **Van der Vlist**:

Dat is binnen het strafrechtelijk domein.

De heer **Aartsen**:

En buiten het strafrechtelijk domein, zijn er dan uitzonderingen?

De heer **Van der Vlist**:

Buiten het strafrechtelijk domein is het echt beperkt. Er zijn bijzondere artikelen, maar bij ons – ik zeg nog steeds "bij ons", maar ik bedoel "bij de FIOD" – moeten de deskundigen geraadpleegd worden over aparte artikelen in de Wet politiegegevens om te kunnen delen. Dan moeten er afspraken gemaakt worden. Daar gelden allerlei formaliteiten voor.

De heer **Aartsen**:

Kunt u een voorbeeld geven van wat er dan moet worden ...

De heer **Van der Vlist**:

Ja. Het FEC, het Financieel Expertise Centrum, is een expertisecentrum met de Financial Intelligence Unit, de FIU, de politie en De Nederlandsche Bank als partners. Er is een FEC-informatieprotocol. Daar zit een hele regeling

achter over de vraag of en onder welke voorwaarden informatie mag worden gedeeld door FEC-partners.

De heer **Aartsen**:

Oké. En dat is heel strak georganiseerd.

De heer **Van der Vlist**:

Dat is heel strak, met gewoon de artikelen van de Wpg. Het is ook nog zo dat er bij de Wpg een verplichting bestaat dat grondig moet worden bekeken of je voldoet aan de verplichtingen van de Wpg. De Auditdienst Rijk audit de Wpg. Daar werd iedereen binnen de FIOD dan ontzettend zenuwachtig van, want veel was goed, maar er waren ook altijd dingen die niet goed waren. Maar dat hielp echt. In de opsporing is het aan de ene kant zo dat opsporingsambtenaren zich allemaal moeten bijscholen over hoe ze met informatie omgaan. Dat is binnen de FIOD ontzettend belangrijk. Het is ook van belang dat je dat goed doet, want anders gaan je onderzoeken de bietenbrug op.

De heer **Aartsen**:

In maart 2014 vond een zogenoemde intelligence challenge plaats onder leiding van de FIOD. Er waren deelnemers van verschillende organisaties bij aanwezig, waaronder de Dienst Toeslagen. Kunt u ons eens vertellen wat een intelligence challenge is?

De heer **Van der Vlist**:

Ja, ik weet dat die geweest is. Ik weet ook grosso modo wat daar gebeurd is. Kijk, de FIOD heeft twee taken. Eén is strafrechtelijk onderzoeken, twee is informatie vanuit onderzoeken ook weer teruggeven, niet op detailniveau, maar wel in fenomenen, dus: wat zien we gebeuren? Het was handig om dat op deze manier in te brengen en met partijen te delen. Daarnaast heb ik begrepen ... We deden, of doen, veel aan innovatie binnen de FIOD. Er was een club die allerlei ideeën had over hoe je fenomenen kunt delen.

De heer **Aartsen**:

Wat gebeurde er dan tijdens zo'n challenge?

De heer **Van der Vlist**:

Volgens mij werd er informatie ingebracht vanuit de toezichthouders, om dan met elkaar te kijken wat voor conclusies je daaraan zou kunnen verbinden.

De heer **Aartsen**:

Was u aanwezig bij deze intelligence challenge?

De heer **Van der Vlist**:

Nee.

De heer **Aartsen**:

U sprak net over een aantal waarborgen vanuit die wps ...

De heer **Van der Vlist**:

Wpg.

De heer **Aartsen**:

Wpg, excuus. Werden die ook rondom zo'n intelligence challenge genomen?

De heer **Van der Vlist**:

Nee, want er werd geen strafrechtelijke informatie gedeeld.

De heer **Aartsen**:

Hoe weet u dat?

De heer **Van der Vlist**:

Omdat dat de afspraak was.

De heer **Aartsen**:

Maar het idee van waarborgen is ervoor zorgen dat men zich ook aan die afspraken houdt, toch?

De heer **Van der Vlist**:

Alle opsporingsambtenaren ... Ik weet niet of die bij die intelligence challenge waren. Ja, daar zullen ongetwijfeld ook wat opsporingsambtenaren ... Maar daar geldt voor wat ik u net zei: die Wpg-audits vonden plaats op de waarborgen. Mensen hadden hun opleiding. Dus dat waren de waarborgen. De waarborgen zaten ook in het systeem.

De heer **Aartsen**:

In het systeem?

De heer **Van der Vlist**:

Van de FIOD, zeg maar, omdat mensen waren opgeleid. Die hadden de bijscholing. Die Wpg-audits vonden plaats. We hadden een grote afdeling

vaktechniek. Dat was ook in het belang van de FIOD, want als daar dingen fout gaan, dan gaan je onderzoeken niet door.

De heer **Aartsen**:

Ik wil u toch even een citaat voorleggen uit zo'n verslag. Dan snapt u wellicht de reden waarom ik dit vraag wellicht ook beter. In zo'n verslag van zo'n intelligence challenge staat vermeld: "De verdere uitwerking van deze zaken moet zorgvuldig geschieden nu in een aantal van deze dossiers ook informatie boven tafel is gekomen die normaal gesproken niet in het administratieve recht gebruikt mag worden. Als deze zaken niet strafrechtelijk opgepakt gaan worden – en dat geldt voor de meeste zaken – mag deze informatie normaal gesproken ook niet ter beschikking komen. Dit gaat de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst zorgvuldig borgen." Deze passage lijkt te suggereren dat er bepaalde strafrechtelijke informatie gedeeld is tijdens deze challenge.

De heer **Van der Vlist**:

Als die ...

De heer **Aartsen**:

Hoe ...

De heer **Van der Vlist**:

Ja, weet ik niet, is mijn eerlijke antwoord hierop. Als die informatie gedeeld wordt, dan geldt daarvoor de Wpg, de Wpg-waarborgen zeg maar, en de deskundigen vanuit de FIOD en vanuit de organisatie die daarin meegekeken hebben.

De heer **Aartsen**:

Ik vroeg u net: zijn er waarborgen rondom zo'n challenge genomen? U zei: nee, want we gaan ervan uit ...

De heer **Van der Vlist**:

Nee, ik ken niet de waarborgen die rond deze challenge zijn getroffen.

De heer **Aartsen**:

Hoe moet de commissie een dergelijke passage lezen?

De heer **Van der Vlist**:

Ik kan me moeilijk voorstellen dat informatie vanuit een strafrechtelijk onderzoek ... Behalve dan als het informatie is waar ik net op geduid heb.

Soms mag informatie uit onderzoeken worden gedeeld met de toezichthouder, maar er zijn wettelijke bepalingen voor welke informatie dat betreft en voor de voorwaarden waaronder de toezichthouder mag kijken in de informatie van onderzoeken van de FIOD.

De heer **Aartsen**:

Maar mag dat ook op individueel niveau gebeuren?

De heer **Van der Vlist**:

Dan mag dat op individueel niveau gebeuren, ja.

De heer **Aartsen**:

Wat zijn dat dan voor waarborgen dat het op individueel niveau mag gebeuren en onder welke voorwaarden dan?

De heer **Van der Vlist**:

Wat bedoelt u precies met uw vraag?

De heer **Aartsen**:

Als een toezichthouder tegen de FIOD zegt: ik zou graag strafrechtelijke informatie willen inzien over een individuele casus ...

De heer **Van der Vlist**:

In principe is het antwoord daarop: nee.

De heer **Aartsen**:

Maar als het principe niet geldt, wat voor waarborgen gelden er dan?

De heer **Van der Vlist**:

Er zijn uitvoeringsregelingen, dus daarvoor geldt dat bepaalde informatie uit strafrechtelijke onderzoeken onder voorwaarden – en die zijn bepaald – voor de toezichthouder ter beschikking komt.

De heer **Aartsen**:

Want het citaat gaat nog even door. Ik citeer nogmaals: "In één geval is naar aanleiding van deze informatie een toeslagaanvraag ook per direct stopgezet. De kosten van deze challenge zijn daarmee al terugverdiend." Dat betekent dat er op individueel niveau gebruik is gemaakt van strafrechtelijke informatie van de FIOD, toch?

De heer **Van der Vlist**:

Ja, dat weet ik niet. Dat kan ik zo niet beoordelen.

De heer **Aartsen**:

Nog even over die challenge. Het blijkt vanuit de mensen die aanwezig waren dat het over ongeveer 30 zaken ging. Weet u wat voor zaken dit zijn geweest?

De heer **Van der Vlist**:

Nee.

De heer **Aartsen**:

Weet u of daar toezichtzaken bij zaten?

De heer **Van der Vlist**:

Nee, weet ik niet.

De heer **Aartsen**:

Wat was nou de juridische basis voor het delen van informatie tijdens zo'n challenge?

De heer **Van der Vlist**:

Het delen van informatie door de partijen, afgezien van het strafrecht, wordt beheerst door de wettelijke regelingen voor de toezichthouders, in het bestuursrecht.

De heer **Aartsen**:

Oké, dank u wel. Ik geef het woord door aan mijn collega Azarkan.

De heer **Azarkan**:

Ja, toch nog een vraag over die intelligence challenge. Was dat nou bedoeld om fenomenen te onderzoeken? Was het idee om dat uit te wisselen met andere partijen?

De heer **Van der Vlist**:

Ja ... Maar fenomenen in het kader van toezicht, zeg ik er gelijk bij. Als je kijkt naar die fenomenen, wat zie je dan in het toezicht gebeuren? Ik begreep ook uit het verslag dat ze wel aan de hand van casusposities daarnaar gekeken hebben. Dus je hebt de fenomenen en je hebt de informatie die je bij elkaar brengt. Wat leer je hier dan uit? Wat kun je ermee?

De heer **Azarkan:**

Helder. Kunt u uitleggen hoe het kan dat als je het fenomeen wilt bestuderen, je dan als resultaat bij een toeslagaanvrager een toeslag stilzet?

De heer **Van der Vlist:**

Nee, dat kan ik niet ... Nee.

De heer **Azarkan:**

Wij ook niet, maar ik dacht: u kunt ons daar vast mee helpen. Want als je het fenomeen bestudeert, kun je nooit individuele casuïstiek doen.

De heer **Van der Vlist:**

Nee. Ik kan u hierbij niet helpen, nee.

De heer **Azarkan:**

Vindt u dat vreemd?

De heer **Van der Vlist:**

Wat vind ik vreemd?

De heer **Azarkan:**

Dat als je dus ... U bent verantwoordelijk. Onder de leiding van de FIOD, waar u voor verantwoordelijk bent, vindt een intelligence challenge plaats. Het idee is dat je fenomenen ...

De heer **Van der Vlist:**

Ja, maar daar ...

De heer **Azarkan:**

Als u mij laat uitpraten, meneer Van der Vlist.

De heer **Van der Vlist:**

Sorry, neem me niet kwalijk.

De heer **Azarkan:**

Het idee is dat je daar dus fenomenen met elkaar bespreekt, want je gaat informatie bespreken die anderen niet mogen hebben, namelijk strafrechtelijke. Vervolgens blijkt uit het verslag dat op individueel niveau, namelijk bij een toeslagaanvrager, een ouder, een burger, naar aanleiding daarvan een toeslag is stilgezet. Er wordt gemeld: daarmee hebben we ook

het geld binnen dat we hebben uitgegeven. Kunt u daar iets over vertellen?
Kunt u dat verklaren?

De heer **Van der Vlist**:
Dat lijkt me niet goed.

De heer **Azarkan**:
O.

De heer **Van der Vlist**:
Nee.

De heer **Azarkan**:
Oké. Maar het gebeurde wel.

De heer **Van der Vlist**:
En ten aanzien van de waarborgen binnen de organisatie geldt, met het inschakelen van de afdeling Vaktechniek: in principe gewoon niet delen, tenzij er een – maar dat heb ik net aan de heer Aartsen verteld – ...

De heer **Azarkan**:
Maar dat is helder. U heeft verteld ...

De heer **Van der Vlist**:
... tenzij er een wettelijke regeling is waarbij het in dit geval kon, ...

De heer **Azarkan**:
Dat begrijp ik, maar meneer Van der Vlist ...

De heer **Van der Vlist**:
... maar dat kan ik niet beoordelen.

De heer **Azarkan**:
Maar meneer Van der Vlist, u kunt prima uitleggen hoe het is. Dat heeft u al gedaan. Ik zie u ook altijd glunderen als u spreekt over de dienst en dat vind ik ook mooi om te zien. Wij constateren alleen dat het kennelijk anders is, namelijk dat die waarborgen op dat punt, waarbij gezegd wordt: dat moet ... Er is informatie naar boven gekomen die hier niet thuishoort. Nou, dat is op zich al gek, terwijl u zegt: er zijn waarborgen. Bovendien zien we dat in een individuele casus een aanvraag van een toeslagouder is stilgezet. Dat is ook vreemd, zegt u zelf. Dat kunt u niet verklaren.

De heer **Van der Vlist**:

Ja.

De heer **Azarkan**:

Ik geef het woord aan de voorzitter.

De **voorzitter**:

Dat betekent dat we even gaan schorsen tot 15.15 uur.

De vergadering wordt van 15.06 uur tot 15.17 uur geschorst.

De **voorzitter**:

Ik verzoek de griffier om de getuige weer binnen te geleiden.

(De heer Van der Vlist wordt binnengeleid door de griffier.)

De **voorzitter**:

Goedendag, meneer Van der Vlist. Ik geef het woord aan de heer Azarkan.

De heer **Azarkan**:

Dank, voorzitter. Welkom terug, meneer Van der Vlist.

De heer **Van der Vlist**:

Dank u wel.

De heer **Azarkan**:

Ik wil met u naar de periode 2013 tot begin 2020. Dan maakt de Belastingdienst gebruik van de applicatie Fraude Signalering Voorziening, FSV. Hierin werden fraudesignalerings en informatieverzoeken geregistreerd. De Fraude Signalering Voorziening had een signaalfunctie: registratie van een natuurlijk persoon in het systeem werd gezien als een fraude-indicatie. In februari 2020 wordt het systeem in de buitenwereld bekend als de zwarte lijst. Kort daarna wordt het stopgezet door de Belastingdienst. U was een van de verwerkingsverantwoordelijken van de Fraude Signalering Voorziening. Wat hield uw rol als verantwoordelijke voor de verwerking in?

De heer **Van der Vlist**:

Dat houdt in dat je verantwoordelijk bent voor de organisatie van hoe met die informatie wordt omgegaan. Dat betekent dat je moet zorgen voor een structuur binnen je organisatie waardoor dat geborgd is. En dat betekent ook

dat er een vaktechnische afdeling is, zeg maar de mensen die hierop letten, en dat er ook specialisten zijn op het punt van wat er met de informatie wel of niet kan. Ik heb u net verteld dat voor ons de Wpg geldt. Dat was een belangrijk ijkpunt, voor mij in ieder geval, om te zien of we aan de verplichtingen voldeden. Er werden audits door de ADR uitgevoerd. En via die afdelingen, via de stafafdelingen, was er ook grip op de autorisaties. Mijn beeld bij FSV is ...

De heer **Azarkan**:

Wat bedoelt u precies met de autorisaties?

De heer **Van der Vlist**:

Hoeveel mensen kunnen erin, zeg maar, en met welk doel?

De heer **Azarkan**:

U wilde nog iets toevoegen.

De heer **Van der Vlist**:

Ja. In z'n algemeenheid geldt dat de FIOD kan beschikken over de informatie van de toezichthouder. Dat betekent dat als er systemen zijn van de toezichthouder – FSV is er één van, maar er zijn er nog veel meer – er vanuit de opsporing dan altijd de mogelijkheid is om over die informatie van de toezichthouder te beschikken. FSV is dan een van de middelen.

De heer **Azarkan**:

Als verwerkingsverantwoordelijke bent u ook verantwoordelijk voor een stukje waarborging, zoals u net aangaf, over hoe het gebruikt werd, door wie en onder welke voorwaarden.

De heer **Van der Vlist**:

Ja, voor de FIOD dan. Voor de FIOD gold dat FSV voor de opsporing geen belangrijk systeem was, maar het was soms wel handig voor rechercheurs om inzage te hebben, gerelateerd aan het betreffende onderzoek waar zij mee bezig waren.

De heer **Azarkan**:

Weet u met welke informatie de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst de Fraude Signalering Voorziening vulde? Welke informatie kwam er vanuit de FIOD?

De heer **Van der Vlist**:
Vanuit de FIOD?

De heer **Azarkan**:
Ja.

De heer **Van der Vlist**:
Vanuit de FIOD is mijn ervaring ... Maar ik weet niet zeker of dat nou vanuit de FIOD gebeurde of via de contactambtenaar van het OM, want die had ook een rol in de relatie tussen toezichthouder en Openbaar Ministerie. Dus op het moment dat er sprake was van afgeronde onderzoeken is dat in het systeem gekomen. Maar ik weet niet zeker of dat nou via de FIOD ging of via de contactambtenaar van het OM.

De heer **Azarkan**:
Maar de contactambtenaar van het OM had ook toegang tot de Fraude Signalering Voorziening?

De heer **Van der Vlist**:
Zeker, ja. En dat was logisch, want die meldingen kwamen erin. Dus als er strafrechtelijke onderzoeken waren, was het ook logisch dat de terugmelding erin kwam.

De heer **Azarkan**:
Wie klopte er dan precies iets in?

De heer **Van der Vlist**:
Ik weet niet of dat nou de contactambtenaar was of de FIOD. Ik denk de contactambtenaar, maar dat weet ik niet zeker.

De heer **Azarkan**:
Maar in die waarborgen die u als verantwoordelijke had ... Heeft u nog nagedacht over een soort handleiding, een instructie op basis waarvan men dingen invoert? Want nu lijkt het ...

De heer **Van der Vlist**:
Zoals ik net zei, keken de afdeling Vaktechniek en de specialisten hier met name naar de vraag wat erin mocht en wat er niet in mocht. Daarnaast kregen alle rechercheurs opleiding en bijscholing om ervoor te zorgen dat ze betrouwbaar omgingen met de informatie, deelden wat gedeeld mocht worden en niet deelden wat niet gedeeld mocht worden.

De heer **Azarkan**:

U gaf net aan: als een zaak is afgerond. Welke informatie werd er dan vanuit de FIOD gedeeld?

De heer **Van der Vlist**:

Volgens mij de afronding, zeg maar, waar het toe heeft geleid. De veroordeling, het fenomeen, zeg maar, wat er gebeurd is in die zaak.

De heer **Azarkan**:

Kunt u eens een voorbeeld geven? Laten we even een burger pakken. De zaak tegen die persoon is afgerond. Welke informatie over die persoon werd er dan in de FSV opgenomen?

De heer **Van der Vlist**:

Dan moet ik gaan invullen, maar ik denk de afronding van het onderzoek, zodat duidelijk was dat er iets was binnengekomen met een bepaalde aanleiding, met een redelijk vermoeden, wat de zaak uiteindelijk was geworden en tot welke veroordeling dat op basis van welke feiten had geleid, en wat we hadden zien gebeuren. Misschien aan de hand van een voorbeeld?

De heer **Azarkan**:

Nou ja, ik zat het me even hardop af te vragen. U bent verantwoordelijk voor de verwerking en u zegt: ja, ik denk ... Het lijkt toch ook logisch dat er een handleiding was. Waren er handleidingen voor wat mensen mochten opnemen over de afronding van zaken, over personen?

De heer **Van der Vlist**:

Nee, ik kan me niet herinneren dat daar handleidingen voor zijn.

De heer **Azarkan**:

Hoe wist men dan wat men moest opnemen?

De heer **Van der Vlist**:

Omdat het de uitkomst was van het onderzoek. Rechercheurs en mensen die de onderzoeken leiden – we hebben teamleiders, we hebben projectleiders – waren daartoe prima in staat. Ik heb ook nooit in mijn periode daar gemerkt dat daar dingen verkeerd zijn gegaan. Er worden strafrechtelijke onderzoeken uitgevoerd en de resultaten uit die strafrechtelijke onderzoeken worden gemeld in het systeem. Het is ook logisch dat er teruggemeld wordt hoe zo'n zaak is afgelopen.

De heer **Azarkan**:

Is het delen van strafrechtelijke informatie met collega's zonder opsporingsbevoegdheid via een dergelijk systeem toegestaan?

De heer **Van der Vlist**:

Als het gaat om afgeronde onderzoeken, is het antwoord ja.

De heer **Azarkan**:

Wat is de basis daarvan?

De heer **Van der Vlist**:

De basis daarvan is dat onze rechtspraak openbaar is, dus het is een soort van logisch dat de uitkomst van die zaak wordt teruggemeld.

De heer **Azarkan**:

Maar is het dan voor iedereen openbaar? U moet mij even corrigeren, want dat weet ik niet. De uitkomst van onze rechtspraak, zijn dat ook NAW-gegevens et cetera?

De heer **Van der Vlist**:

Nee, nee. Dat soort gegevens komt er niet in. Het is in mijn beleving gewoon de uitkomst van het strafrechtelijk onderzoek, een soort dichtmelding.

De heer **Azarkan**:

Maar in de FSV stonden deels organisaties maar ook personen, en daarachter werd informatie opgenomen. U zegt: onze rechtspraak is openbaar. Maar dan begrijp ik niet dat het daarin opgenomen kan worden, dus misschien kunt u mij helpen.

De heer **Van der Vlist**:

Ik probeer u te helpen, maar ik doe even mijn best om te bedenken op welke manier ik u hiermee kan helpen. Kijk, in mijn beleving is het als volgt. FSV was voor de FIOD op zich geen belangrijk systeem. De inzage – dat is dus de kant van de inzage – zag erop dat we, als we met de uitvoering van onderzoeken bezig waren, konden kijken welke informatie erin stond. De FIOD had sowieso de beschikking over die informatie, omdat we de opsporingsdienst zijn voor de toezichthouder. In mijn beleving gaat het om de afronding van onderzoeken. Aangezien die onderzoeken zijn gemeld, is het ook logisch dat na afronding van het onderzoek wordt teruggemeld hoe zo'n onderzoek is afgelopen en tot welke uitspraak het heeft geleid.

De heer **Azarkan**:

Ja. U gaf aan: de FSV, de Fraude Signalering Voorziening, is voor de FIOD geen belangrijke bron. Wat maakt dat u daar toch een van de personen was die de verwerkingsverantwoordelijkheid had?

De heer **Van der Vlist**:

Omdat het een soort van logisch was. Als directeur ben je verantwoordelijk voor alles. Dus als er zo'n systeem wordt geïmplementeerd, dan word je als algemeen directeur ook verantwoordelijk als verwerkingsverantwoordelijke.

De heer **Azarkan**:

Ja. Ze moesten iemand hebben?

De heer **Van der Vlist**:

Ja, maar het was ook een soort van logisch omdat je verantwoordelijk bent voor de FIOD en ook verantwoordelijk bent voor de uitvoering van alles wat er binnen de FIOD gebeurt. Zoals ik u aangaf, was voor ons belangrijk – dat was overall – dat we gebonden waren aan de Wet politiegegevens en dat daar audits op werden uitgevoerd, zodat je ook een soort comfort had ten aanzien van de kwaliteit en de waarborgen.

De heer **Azarkan**:

U sprak over de waarborgen. Nou heeft de Belastingdienst in februari 2020 geconcludeerd dat de Fraude Signalering Voorziening niet voldeed aan de eisen van de Algemene verordening gegevensbescherming. Dit werd in 2021 bevestigd door de Autoriteit Persoonsgegevens, die daaraan toevoegde dat het ook in strijd was met de daarvoor geldende Wet bescherming persoonsgegevens. Uit onderzoek van het accountantskantoor KPMG is naar voren gekomen dat een eenduidig juridisch kader voor het registreren, beoordelen en gebruiken van risicosignalen in de Fraude Signalering Voorziening ontbrak en dat signalen inconsistent en onjuist zijn vastgelegd. Hoe luistert u daarnaar als verantwoordelijke voor de verwerking?

De heer **Van der Vlist**:

In ieder geval in de jaren dat ik bij de FIOD zat, zag je de ontwikkeling bij het College bescherming persoonsgegevens en de AVG, namelijk dat we daar strenger op geworden zijn.

De heer **Azarkan**:

Maar die wetgeving gold ook als je toetste aan de geldende wetgeving.

De heer **Van der Vlist**:

Ja, ja, uitermate terecht. Het is heel goed dat we daar strenger op geworden zijn. Dat daar een toets op wordt uitgevoerd, is ook heel erg goed. Hoe kijk ik er als verwerkingsverantwoordelijke voor de FIOD naar? Dan kom ik terug bij het verhaal dat het voor de FIOD een redelijk onbelangrijk systeem was, waar we in keken om informatie op te halen waar we als FIOD sowieso over mochten beschikken. Dus met risicomodellen en dat soort dingen hebben we als FIOD ...

De heer **Azarkan**:

Het gaat me er niet om, meneer Van der Vlist, hoe u ertegen aankeek. U heeft aangeven: voor ons was het geen belangrijk model. Ik spreek u aan op uw verantwoordelijkheid van verwerkingsverantwoordelijke. Dit zijn toch hele zware kwalificaties?

De heer **Van der Vlist**:

Ja, dit is gewoon niet goed. Nee.

De heer **Azarkan**:

Kunt u verklaren waarom het niet goed genoeg was? Waarom voldeed u niet aan de eisen zoals die golden?

De heer **Van der Vlist**:

U overvraagt me hiermee. Ik begrijp dat ik verwerkingsverantwoordelijke was. Ik was verwerkingsverantwoordelijke voor hoe de FIOD is omgegaan met die informatie. Ik heb net aangeven waar het wel of niet voor werd gebruikt. We waren geen eigenaar van het systeem. We hebben ook niet gewerkt met risicomodellen of alles wat daar verband mee houdt.

De heer **Azarkan**:

Nee, nee, dat is helder.

De heer **Van der Vlist**:

Zo.

De heer **Azarkan**:

Heeft u nou als verwerkingsverantwoordelijke ooit navraag gedaan of het systeem voldeed aan de privacy-eisen?

De heer **Van der Vlist**:

Nee.

De heer **Azarkan**:

Is dat wel een van de eisen die gevraagd worden aan een verwerkingsverantwoordelijke?

De heer **Van der Vlist**:

Ja. Ik heb ernaar gekeken en ik heb het beoordeeld voor wat betreft het gebruik binnen de FIOD.

De heer **Azarkan**:

Maar dat is niet hetzelfde als verwerkingsverantwoordelijkheid voor dit verhaal. Als ik nog even verderga, dan bleek ... U sprak net over welke mensen toegang hadden. U had daar een wat technischer benaming voor: het kunnen loggen et cetera. Nou bleek ook uit dat onderzoek dat zo'n 5.000 medewerkers er Belastingdienstbreed toegang toe hadden. Dat betekent dat die dus ook toegang hadden tot onder andere uitkomsten uit onderzoeken die afgerond waren. En het werd niet goed gelogd. Dus men wist niet wie op welk moment waarnaar keek. Al met al komt er dan eigenlijk een hele zware kwalificatie, namelijk dat het niet voldeed aan de wet- en regelgeving. Heeft u nou van tevoren nagedacht over hoe dat systeem functioneerde en de waarborgen? Heeft u nou ooit gedacht: dat moet ik eens goed gaan organiseren, want ik ben daar verantwoordelijk voor?

De heer **Van der Vlist**:

Nou, ik heb goed nagedacht over hoe er met informatie wordt omgegaan binnen de FIOD. Voor mij is altijd duidelijk geweest dat de Wet politiegegevens en de audit op de Wet politiegegevens een belangrijk anker waren. Die is ook overkoepelend, maar dat gaat over het gebruik en over wat er gedaan is binnen de FIOD. Daarvoor heb ik de verantwoordelijkheid. Mijn borging zat met name op dat punt.

De heer **Azarkan**:

Ik spreek u dan toch aan in die verantwoordelijkheid. We hebben vanmorgen met elkaar besproken en uitgebreid gewisseld hoe belangrijk het is dat zaken gaan volgens de juiste waarborgen.

De heer **Van der Vlist**:

Zeker.

De heer **Azarkan**:

Rechercheurs met een opsporingsbevoegdheid zijn iets anders dan mensen die in de lijn toezicht houden. U gaat met dat systeem aan de slag en dan

zegt KPMG: er ontbreekt een eenduidig juridisch kader voor het registreren, beoordelen en gebruiken van risicosignalen in de Fraude Signalering Voorziening. Die Fraude Signalering Voorziening werd ook gevuld vanuit de FIOD. Als dat ontbreekt wanneer u met zo'n systeem aan de slag gaat, vraagt u dan niet in de breedte, ook met collega's van andere diensten: wat zijn we hier aan het doen, waar is die FSV voor bedoeld, wie heeft het bedacht?

De heer **Van der Vlist**:

We zijn hier ... Dan kom ik toch op een herhaling van zetten. Voor ons was het systeem niet belangrijk, waarbij met name vanuit Vaktechniek en de specialisten is beoordeeld welke informatie uit onderzoeken aan FSV kon worden teruggegeven, omdat ook de aanmelding was gedaan in FSV.

De heer **Azarkan**:

Heeft u ooit met de collega's van dienstonderdelen als het Midden- en kleinbedrijf, Toeslagen, Particulieren en Douane gesproken over dit systeem en over de zorgen?

De heer **Van der Vlist**:

Nee, dat heb ik niet gedaan. Voor ons was het echt een systeem van de Belastingdienst dat voor ons makkelijk was om – niet in groten getale in mijn beleving – informatie te kunnen inzien in relatie tot de onderzoeken die we deden.

De heer **Azarkan**:

Maar heeft u ooit uw zorgen uitgesproken over de kwaliteit van de Fraude Signalering Voorziening en over hoe er met gegevens van mensen werd omgegaan?

De heer **Van der Vlist**:

Nee.

De heer **Azarkan**:

De Fraude Signalering Voorziening had toch de kenmerken van een zwarte lijst. Als een persoon op de lijst stond, werd dat gezien als signaal in allerlei processen. Hierdoor ontstond een soort zelfversterkend effect en kon die persoon voortdurend als fraudeur worden behandeld. Heeft u zich ooit gerealiseerd wat registratie in de Fraude Signalering Voorziening voor gevolgen kon hebben voor mensen?

De heer **Van der Vlist**:

Ik heb me altijd wel gerealiseerd dat informatie op een verkeerde plek terecht kan komen en dat we de uiterste waarborgen moeten instellen om ervoor te zorgen dat dat niet gebeurt.

De heer **Azarkan**:

Maar waar blijkt uit dat u dat gedaan heeft?

De heer **Van der Vlist**:

Dat blijkt uit de borging van hoe wij met informatie zijn omgegaan, hoe dat binnen de organisatiestructuur van de FIOD was ingericht en, in mijn beleving, uit de Wpg-waarborgen. Die zijn voor mij altijd een belangrijk anker geweest om te bepalen welke informatie vanuit de FIOD ... Er werd weinig gedeeld vanuit de FIOD met het toezicht. Daar waren we uiterst spaarzaam mee. En waar dat gebeurde, hebben de waarborgen in mijn beleving wel degelijk in onze organisatie en in het systeem bij de opgeleide ambtenaren en rechercheurs ...

De heer **Azarkan**:

U kunt zeggen dat die waarborgen er zijn, meneer Van der Vlist, ...

De heer **Van der Vlist**:

Vanuit de FIOD, hè.

De heer **Azarkan**:

... maar dat is geheel in strijd met de conclusie van onder andere de Belastingdienst zelf maar ook van KPMG, dat zegt: er is geen eenduidig juridisch kader voor het registreren, beoordelen en gebruiken van die signalen, die ook uw organisatie binnenbracht. Het is inconsistent en ze zijn onjuist vastgelegd. Als ik u vraag of er handleidingen zijn aan de basis daarvan, dan zegt u: nee, die kan ik me zo niet voor de geest halen.

De heer **Van der Vlist**:

Ik kan me de handleidingen niet voor de geest halen, maar ik kan me wel voor de geest halen dat vanuit onze Vaktechniek duidelijk werd beschreven ... Dat zal ongetwijfeld gebeurd zijn, maar ik heb zo de ...

De heer **Azarkan**:

Maar Vaktechniek beschrijft dat dan toch vaak in handleidingen en manieren om dat ... Dat zijn dan toch instructiekaders?

De heer **Van der Vlist**:

Alles is vast gelegd, ook bij de FIOD, in protocollen. Dus ongetwijfeld is er een protocol ...

De heer **Azarkan**:

Is er een protocol voor de FSV?

De heer **Van der Vlist**:

... maar dat kan ik u zo niet duiden.

De heer **Azarkan**:

Weet u of er een bestaat?

De heer **Van der Vlist**:

Nee, dat weet ik niet.

De heer **Azarkan**:

Oké. Ik geef het woord aan de heer Aartsen.

De heer **Aartsen**:

Dank u wel. Om even op het laatste punt door te gaan: werd er nou door de FIOD op individueel persoonsniveau strafrechtelijke informatie gedeeld binnen de FSV?

De heer **Van der Vlist**:

Daar kan ik u niet een duidelijk ja of nee op antwoorden, omdat de informatie – mijn kennis – uit afgeronde strafrechtelijke onderzoeken ter beschikking kwam en op de een of andere manier in FSV kwam.

De heer **Aartsen**:

Op een of andere manier in FSV?

De heer **Van der Vlist**:

Ja. Zoals ik daarnet heb gezegd: of dat via de contactambtenaar is gegaan of via de FIOD, weet ik niet.

De heer **Aartsen**:

Maar gebeurde dat op individueel niveau?

De heer **Van der Vlist**:

Als dat leidde tot een uitspraak of een veroordeling, dan durf ik dat niet met zekerheid te zeggen.

De heer **Aartsen**:

Als dat is gebeurd, mocht dat dan volgens de Wet politiegegevens?

De heer **Van der Vlist**:

Mijn beeld uit alle audits die we gehad hebben op de Wet politiegegevens – en die waren minutieus – is dat dit niet als probleem naar voren is gekomen, terwijl men heel uitdrukkelijk was: als we niet aan de Wpg voldeden, kregen we dat heel duidelijk te horen, te lezen.

De heer **Aartsen**:

Maar was het binnen die wet toegestaan om op individueel niveau in een ander systeem van de toezichthouder vanuit de FIOD informatie te leveren als "bij persoon A of B hoort deze strafrechtelijke informatie"?

De heer **Van der Vlist**:

Nog eens.

De heer **Aartsen**:

Ik kan u helpen, hoor. In uw map zit bijlage C en daarin staat een tabelletje over welke informatie er over een persoon werd bijgehouden. NAW-gegevens zijn bijvoorbeeld zo'n gegeven, het bsn. Maar er staat in regel nummer 6 van de tabel: strafrechtelijke informatie afkomstig van de FIOD, het OM en de politie.

De heer **Van der Vlist**:

Daar is mijn beeld van dat daar uitdrukkelijk Wpg-waarborgen voor golden en dat die ook werden toegepast.

De heer **Aartsen**:

Wat voor soort waarborgen zijn dat dan in dit geval?

De heer **Van der Vlist**:

Dat zijn de mogelijkheden die er zijn van welke strafrechtelijke ... In het begin van het gesprek hebben we dat ook voor een deel gehad, hè. Op een gegeven moment zijn er voorzieningen bij lopende onderzoeken om bepaalde informatie uit het strafrechtelijke onderzoek ter beschikking te krijgen van het toezicht voor de uitoefening van de werkzaamheden in het kader van

toezicht. Dat is in uitvoeringsregelingen vastgelegd, zeg ik even uit mijn hoofd. Daarin is vastgelegd welke informatie wel of niet gedeeld mocht worden.

De heer **Aartsen**:

En dat mag dan gedeeld worden op individueel niveau, dus ...

De heer **Van der Vlist**:

Dat denk ik, ja.

De heer **Aartsen**:

... gecombineerd met NAW-gegevens.

De heer **Van der Vlist**:

"Gecombineerd met NAW" weet ik niet, maar wel als er verdachten waren en het heeft geleid tot veroordelingen. Dan is het antwoord, denk ik, ja.

De heer **Aartsen**:

En 5.000 mensen van de Belastingdienst mochten dat dan inzien. Voldoet dat aan de waarborgen van de Wet politiegegevens?

De heer **Van der Vlist**:

Als dat gedeeld mocht worden, dan mocht dat gedeeld worden met de toezichthouder. Wat de toezichthouder ermee doet, is echt de verantwoordelijkheid van de toezichthouder.

De heer **Aartsen**:

Die snap ik. Alleen, u kent die wet door en door.

De heer **Van der Vlist**:

Ik ken 'm niet door en door.

De heer **Aartsen**:

Nou, u vertelde net vol trots ...

De heer **Van der Vlist**:

O, de Wpg! Ja, ja, ja.

De heer **Aartsen**:

U vertelde net vrij trots dat u er trots op was dat u zich daaraan hield.

De heer **Van der Vlist**:
Zeker.

De heer **Aartsen**:
Tegelijkertijd zien we dat 5.000 mensen die informatie konden inzien. Dan is de vraag terecht of dat conform die wet was.

De heer **Van der Vlist**:
Dat is een terechte vraag. Mijn antwoord is: er werd veel aandacht aan besteed om ervoor te zorgen dat we Wpg-compliant waren, om te voldoen aan de Wpg. De organisatiestructuur binnen de FIOD was erop gericht om daar heel sterk op te sturen. Daar hadden we van alle kanten belang bij. Er waren ook verbetertrajecten op momenten dat we daar niet volledig compliant op waren. We hadden de opleiding voor ...

De heer **Aartsen**:
Sorry dat ik u onderbreek. U refereert steeds aan de Auditdienst Rijk. Zou het zo kunnen zijn dat die weliswaar toezicht hield op de FIOD, maar niet op de FSV en de informatie die de FIOD daarin stopte, en dat dus nooit vanuit de Auditdienst Rijk naar boven kwam ...

De heer **Van der Vlist**:
Die hield toezicht op de Wpg.

De heer **Aartsen**:
Binnen de FIOD.

De heer **Van der Vlist**:
Wpg-audits.

De heer **Aartsen**:
Ja. Ik wil graag naar een ander systeem als u dat goedvindt en dat is de zelfgebouwde database, het Risico Analyse Model, afgekort RAM.

De heer **Van der Vlist**:
Ja.

De heer **Aartsen**:
Deze werd Belastingdienstbreed ingezet, onder andere bij de Dienst Toeslagen en de FIOD. Hierbij ging het om gegevens met een hoog vertrouwelijk karakter, gezien de fiscale, financiële en persoonlijke aard van

die gegevens, zo blijkt uit de gegevensbeschermingsbeoordeling uit 2017. Met welk doel maakte de FIOD nou gebruik van dat systeem, dat RAM, dat Risico Analyse Model?

De heer **Van der Vlist**:

RAM werd in mijn herinnering ... Er was een beperkt aantal autorisaties voor RAM binnen de FIOD. Dat is heel erg overzichtelijk. Dat zijn er niet veel.

De heer **Aartsen**:

Hoeveel waren dat er ongeveer?

De heer **Van der Vlist**:

Ergens tussen de vijf en de tien of zo, in mijn herinnering. Het beeld daarbij is dat daar eigenlijk zo'n zelfde lijn voor geldt als voor FSV: het was voor de FIOD geen belangrijk systeem. Daar stond informatie in van de Belastingdienst, die op een bepaalde manier was bijeengebracht. Het was soms handig voor rechercheurs om daarin inzage te hebben, omdat ze dan makkelijker toegang hadden tot informatie waar ze sowieso toegang toe hadden, omdat de opsporing ... Een herhaling van zetten.

De heer **Aartsen**:

Op welke manier maakt de FIOD daar gebruik van?

De heer **Van der Vlist**:

Om te kijken in het systeem. Om makkelijk informatie te halen. Omdat je met een onderzoek bezig bent, kijk je in het systeem.

De heer **Aartsen**:

Met dat Risico Analyse Model werden persoonlijke gegevens van de belastingbetaler en dus ook van de toeslagenontvangers, waaronder fiscale en justitiële gegevens maar ook uitingen in sociale media, verzameld en gebruikt voor het toezicht en voor fraudebestrijding. Welke informatie uit dat Risico Analyse Model werd door de FIOD gebruikt voor toeslaggerelateerde zaken?

De heer **Van der Vlist**:

Ik weet geeneens of dat gebruikt is voor toeslaggerelateerde zaken. Ik gaf u net aan dat er een heel beperkt aantal gebruikers was, waarschijnlijk vanuit een stuk nieuwsgierigheid en gemak om over die informatie te beschikken. Mijn beeld is dus dat het uiterst beperkt is geweest, als het al gebeurd is.

De heer **Aartsen**:

Het was dus geen belangrijk systeem, ook niet voor Toeslagen?

De heer **Van der Vlist**:

Nee.

De heer **Aartsen**:

Nou werd er gebruikgemaakt van 72 informatiebronnen voor dat systeem. Een van die 72 bronnen was het Geïntegreerd Fraude Informatiesysteem, GEFIS.

De heer **Van der Vlist**:

Ja.

De heer **Aartsen**:

Dat kent u?

De heer **Van der Vlist**:

Ja.

De heer **Aartsen**:

Dat is een systeem van de FIOD. Wat is dat voor een systeem? Waar moet ik dan aan denken?

De heer **Van der Vlist**:

Een systeem waar de meldingen in kwamen, dus de aanmeldingen waar we het over gehad hadden, dat hele proces van aanmeldingen na het tripartiete overleg. Daar diende het GEFIS-systeem voor.

De heer **Aartsen**:

En dat is al door dat tripartiete overleg heen gegaan?

De heer **Van der Vlist**:

Nee. Nee.

De heer **Aartsen**:

Dat zit zowel daarvoor als daarna?

De heer **Van der Vlist**:

Daarvoor en daarna.

De heer **Aartsen**:

Daarvoor en daarna. Wat voor gegevens staan er dan in dat systeem?

De heer **Van der Vlist**:

Eigenlijk de gegevens ... de reden voor de aanmelding, de aanmelding eigenlijk. Vervolgens wordt dat besproken. Dat leidt tot "het gaat terug naar Toezicht, want het gaat niet in het strafrecht" of tot "het gaat door in het strafrecht".

De heer **Aartsen**:

Klopt het dat dat GEFIS-systeem volledig werd ingelezen door het Risico Analyse Model?

De heer **Van der Vlist**:

U zegt "volledig werd ingelezen". U noemt het, dus het zal ongetwijfeld, maar dat weet ik niet. Ik weet niet of het volledig werd ingelezen.

De heer **Aartsen**:

Wat weet u daarover?

De heer **Van der Vlist**:

Heel erg beperkt, zeg maar. Het Risico Analyse Model was voor de FIOD geen belangrijk systeem. Een aantal mensen had daar toegang toe. Volgens mij is er heel weinig gebruik van gemaakt.

De heer **Aartsen**:

Nee, dat gaat over het gebruik van het RAM. Maar om het RAM te vullen waren er 72 informatiebronnen.

De heer **Van der Vlist**:

Ja, en GEFIS was een van de systemen.

De heer **Aartsen**:

Een van die systemen?

De heer **Van der Vlist**:

Nee, dat weet ik niet.

De heer **Aartsen**:

U weet niet of het GEFIS-systeem ...

De heer **Van der Vlist**:

Of dat volledig is ingebracht in RAM.

De heer **Aartsen**:

Oké. Maar in GEFIS staat behoorlijk relevante informatie.

De heer **Van der Vlist**:

Ja, maar dat is informatie vanuit de toezichthouder. Kijk, de toezichthouder doet onderzoeken en komt tot aanmeldingen. Die informatie is sowieso bij de toezichthouder en die informatie komt dan dus in dat systeem. Maar dat is informatie die sowieso bij de toezichthouder zit.

De heer **Aartsen**:

Ja, maar u zei net: in GEFIS staat ook informatie die al door het tripartiete overleg heen is gegaan.

De heer **Van der Vlist**:

Nee. Daar staat de voortgang in. Wat ik me daarvan herinner, is dat het in tripartiet en dat het naar het strafrecht gaat. Maar het is niet zo dat wij in GEFIS de voortgang van het strafrechtelijke onderzoek melden of daar informatie over melden.

De heer **Aartsen**:

Maar daar staat wel in: in deze casus gaan wij strafrechtelijk onderzoek doen.

De heer **Van der Vlist**:

Ja, dat is de keuze. Of het gaat terug naar de toezichthouder.

De heer **Aartsen**:

In dat geval is het informatie die valt binnen de waarborgen die de FIOD heeft, het strafrecht heeft en ook de Wpg heeft. U mag niet zomaar met een partij delen naar wie u strafrechtelijk onderzoek doet, toch?

De heer **Van der Vlist**:

Nee, maar dit is dus een systeem van de Belastingdienst, van de toezichthouders.

De heer **Aartsen**:

Maar GEFIS was uw systeem.

De heer **Van der Vlist**:

Ja, maar in mijn beleving zit daar met name in ... Kijk, die informatie is sowieso al van de toezichthouder. Die informatie ís van de toezichthouder. Dus in mijn beleving – wat ik mij daarvan herinner – zit in GEFIS, voor zover ik dat weet, informatie over de voortgang in die zin dat het naar het strafrecht gaat, en dan stopt het.

De heer **Aartsen**:

Maar dat is informatie van de FIOD?

De heer **Van der Vlist**:

Informatie vanuit het TPO, waarbij de voortgang van de aanmelding wordt vermeld.

De heer **Aartsen**:

Ja. Maar GEFIS is uw systeem, toch, van de FIOD? Daar staat informatie in ...

De heer **Van der Vlist**:

Zeker.

De heer **Aartsen**:

... die niet gedeeld mag worden met anderen.

De heer **Van der Vlist**:

Dat weet ik niet. Voor zover dat toezichtsinformatie is, is het aan de toezichthouder ...

De heer **Aartsen**:

Die snap ik. Dan ga ik het anders vragen.

De heer **Van der Vlist**:

... om te bepalen wat er al dan niet gedeeld gaat worden. Strafrechtelijke informatie staat er niet in.

De heer **Aartsen**:

Staat er in GEFIS informatie die de FIOD niet mag delen met andere partijen?

De heer **Van der Vlist**:

Ik ga ervan uit van niet.

De heer **Aartsen**:
Dat het er niet in staat?

De heer **Van der Vlist**:
Ja.

De heer **Aartsen**:
Ik zoek een beetje ... U bent gegevensverantwoordelijke binnen de FIOD. U was algemeen directeur van de FIOD. U kent het systeem. U weet welke informatie erin staat.

De heer **Van der Vlist**:
GEFIS is ... Sorry.

De heer **Aartsen**:
U weet ook wat die Wet politiegegevens inhoudt. Dat heeft u net vrij goed geschetst. U begon het begin van het verhoor ook vrij stevig met het verschil dat u absoluut geen informatie mag delen.

De heer **Van der Vlist**:
Nee. Nee.

De heer **Aartsen**:
Dus dat was allemaal zuiver. Dan weet u toch ook of er in GEFIS informatie stond die niet gedeeld mocht worden?

De heer **Van der Vlist**:
Mijn beeld is – het wordt een herhaling – dat er geen informatie in stond die niet gedeeld mocht worden en dat GEFIS in feite ook Wpg-proof was in dat opzicht. Mijn beeld.

De heer **Aartsen**:
Ja ... Laten we dan eens aflopen welke ...

De heer **Van der Vlist**:
De informatie die erin zat, was dus van de toezichthouder. Zodra het naar de FIOD, naar het strafrecht ging, was het een heel andere afdeling.

De heer **Aartsen**:
Maar de informatie die uit dat tripartiete overleg is gekomen, is informatie die niet gedeeld mag worden met derden. Klopt dat?

De heer **Van der Vlist**:

De uitkomst van het tripartiete overleg zal een start van een strafrechtelijk onderzoek zijn, of acceptatie of niet.

De heer **Aartsen**:

Mag dat gedeeld worden met niet-strafrechtelijke partijen?

De heer **Van der Vlist**:

Daar kan ik u het antwoord niet op geven. Dat weet ik niet zeker.

De heer **Aartsen**:

Waarom kunt u ons daar geen informatie over geven?

De heer **Van der Vlist**:

Omdat eh ... Ik ga ervan uit dat als het gaat over het Wpg-proof zijn – daar valt het GEFIS-systeem ook onder – de informatie van de toezichthouder is. Dus op het moment ...

De heer **Aartsen**:

Maar de toezichthouder staat hierbuiten. We hebben het nu over ...

De heer **Van der Vlist**:

Ja, die staat erbuiten. Mijn beeld is dat er geen informatie vanuit strafrechtelijke onderzoeken in GEFIS is gekomen die niet gedeeld had mogen worden.

De heer **Aartsen**:

Waar gebruikt u GEFIS dan voor?

De heer **Van der Vlist**:

Om de voortgang te volgen.

De heer **Aartsen**:

Van het strafrechtelijk onderzoek?

De heer **Van der Vlist**:

Nee, om te zien wat er gebeurd is in het onderzoek: dat die aangemeld is, dat die geaccepteerd is. Vervolgens krijg je de periode van uitvoering van het onderzoek.

De heer **Aartsen**:

En dat stond allemaal in GEFIS?

De heer **Van der Vlist**:

Nee, de acceptatie, in mijn beleving.

De heer **Aartsen**:

En acceptatie betekent: we gaan een strafrechtelijk onderzoek starten.

De heer **Van der Vlist**:

Zeker.

De heer **Aartsen**:

Is het feit dat er een strafrechtelijk onderzoek wordt gestart naar persoon A, op zichzelf informatie die gedeeld mag worden met niet-strafrechtelijke partijen? Mag u tegen de Belastingdienst zeggen: dank u wel dat u persoon A heeft aangedragen; wij gaan een strafrechtelijk onderzoek tegen persoon A melden?

De heer **Van der Vlist**:

Nee, ik denk dat u een punt heeft als u zegt – de informatie komt van die toezichthouder; normaal hebben we dat met Toeslagen, met Douane en met Belastingen – dat hier veel op één hoop is gegooid.

De heer **Aartsen**:

Ik probeer het toch even af te pellen. Er is een tripartiet overleg. De uitkomst daar is dat de FIOD een onderzoek start naar persoon A – laten we 'm Piet noemen. Dat komt uit dat TPO. Is dat op zichzelf informatie die met derden gedeeld mag worden?

De heer **Van der Vlist**:

Nee, mijn beeld is dat dat niet gedeeld mag worden.

De heer **Aartsen**:

Oké. Dan is mijn vervolgvraag: waren alle gegevens vanuit GEFIS ... Klopt het dat het volledige systeem, GEFIS, is ingelezen in het RAM?

De heer **Van der Vlist**:

Dan kom ik even terug op mijn eerste antwoord op uw vraag: weet u of dat volledig is ingelezen? Mijn antwoord daarop is: dat weet ik niet. Ik weet niet of dat volledig is ingelezen.

De heer **Aartsen**:

Oké. Weet u wat er wel is ingelezen vanuit dat eh ...?

De heer **Van der Vlist**:

Nee, maar ik ... Nee. Het antwoord is nee.

De heer **Aartsen**:

Heeft u gesproken over het RAM?

De heer **Van der Vlist**:

Zoals ik u zei, was RAM voor ons geen belangrijk systeem. In mijn beleving werd er ook bijna geen gebruik gemaakt van RAM. Dus ik ben ook niet in RAM gedoken om te kijken wat er allemaal gebeurde binnen RAM.

De heer **Aartsen**:

Maar toen dat RAM startte, in 2017, werd het Belastingdienstbreed opgezet.

De heer **Van der Vlist**:

Volgens mij is RAM al heel oud. Het is volgens mij al van 2003 of zo, geloof ik.

De heer **Aartsen**:

Nee, excuus. Het gaat over de gegevensbeschermingseffectbeoordeling. Die stamt uit 2017. Excuus. Mij gaat het er meer om dat in die GEB uit 2017 staat: uit een van deze 72 informatiebronnen gaan wij informatie halen voor het RAM. Daar moet dan eh ...

De heer **Van der Vlist**:

Het kan eigenlijk niet anders – maar ik kan het u niet met zekerheid zeggen – dan dat dat verzoek binnen is gekomen bij de FIOD, dat dat door Vaktechniek is beoordeeld en dat er is beoordeeld wat er dan wel of niet in RAM mocht.

De heer **Aartsen**:

Maar u was algemeen directeur van de FIOD. Als er informatie gedeeld moet worden, gaat dat dan via de algemeen directeur?

De heer **Van der Vlist**:

Op het moment dat er risico ontstaat. Ik heb dus veel zaken in het kader van privacy en deling bij mij over tafel gekregen. Daar zaten RAM en FSV niet bij, maar er kwam heel veel over tafel, omdat het Wpg-proof moest zijn. Met

name rond geheimhoudersregelingen zijn veel privacyaspecten en Wpg-onderwerpen bij mij over tafel gekomen, maar niet voor FSV en RAM, terwijl ik wel veel vertrouwen had in de club in die zin dat er heel deskundig werd gekeken welke informatie men wel en niet mocht delen. Zodra het spannend werd en er iets te beslissen viel, kwam het bij mij op tafel.

De heer **Aartsen**:

En is er rondom GEFIS nog iets besloten in 2017?

De heer **Van der Vlist**:

Nee. Dat kan ik me niet herinneren.

De heer **Aartsen**:

Heeft u ooit de staatssecretaris erover geïnformeerd dat er mogelijk via het Risico Analyse Model strafrechtelijke gegevens werden gedeeld met andere belastingonderdelen?

De heer **Van der Vlist**:

Nee.

De heer **Aartsen**:

Is dat ooit besproken binnen de FIOD?

De heer **Van der Vlist**:

Nee.

De heer **Aartsen**:

Is dat ooit besproken binnen het mt?

De heer **Van der Vlist**:

Nee.

De heer **Aartsen**:

Ik geef graag het woord aan collega Azarkan.

De heer **Azarkan**:

Dank, collega Aartsen. Meneer Van der Vlist, nog twee korte vragen hierover. Ik hoor u zeggen: wij maakten niet veel gebruik van het Risico Analyse Model; het was gemak en nieuwsgierigheid. U gaf die twee woorden aan. Zijn gemak en nieuwsgierigheid gronden om zo'n systeem te gebruiken?

De heer **Van der Vlist**:

Als het gaat om informatie die bij de toezichthouder is en wij bezig zijn met een strafrechtelijk onderzoek, dan is nieuwsgierigheid en gemak wel op z'n plek om die informatie te verkrijgen.

De heer **Azarkan**:

Het gemak zit 'm erin dat u het anders op een andere manier moet verkrijgen.

De heer **Van der Vlist**:

Zeker.

De heer **Azarkan**:

Maar dan is het toch een systeem dat u gewoon gebruikt? U zegt: het was voor ons niet zo'n belangrijk systeem. Als u daarmee sneller gegevens kon krijgen ...

De heer **Van der Vlist**:

Nee, maar ik gaf aan ten aanzien van RAM dat er maar een paar, enkele – ongeveer vijf tot tien heb ik genoemd – autorisaties waren. Dus de meeste rechercheurs deden dat op een andere manier.

De heer **Azarkan**:

Helder. U geeft een paar keer aan: voor de FIOD was het geen belangrijk systeem. Is dat nou bepalend voor hoe je de wettelijke kaders en bevoegdheden daarop toepast? Maakt dat uit?

De heer **Van der Vlist**:

Nee, dat maakt niet uit.

De heer **Azarkan**:

Dan ga ik naar het Combiteam Aanpak Facilitators. In het voorjaar van 2013, na de onthulling van wat later in de media "de Bulgarenfraude" is gaan heten, wordt het managementteam Fraude binnen de Belastingdienst opgericht. U gaf al aan dat u daar onderdeel van uitmaakte. U neemt vervolgens binnen het managementteam Fraude het initiatief tot het oprichten van het Combiteam Aanpak Facilitators, naar aanleiding van een vermeende toename in georganiseerde fraude door facilitators, waarbij misbruik werd gemaakt van het systeem. Het CAF-team werkte op basis van signalen van mogelijke fraude. Het CAF-team bestond uit medewerkers van

diverse Belastingdienstonderdelen en Toeslagen. Waarom nam u dat initiatief?

De heer **Van der Vlist**:

Dat was in de periode 2013. Er was veel maatschappelijke, politieke druk. Het was de tijd van de Bulgarenfraude. Wij zagen als FIOD dat er veel systeemfraude was. Medio 2013 hadden we 27 grote systeemfraudezaken lopen binnen de FIOD. In die periode zagen we ook dat er nog steeds criminele samenwerkingsverbanden waren, die eigenlijk aanvallen uitvoerden op het systeem. We zagen ook dat dat niet alleen bij Toeslagen was, maar ook bij de inkomstenbelasting, bij de voorlopige teruggave. Ook op andere terreinen zagen we die systeemfraude. De Belastingdienst is in ketens georganiseerd. Dus dat betekent dat diverse onderdelen binnen de Belastingdienst, de Centrale Administratie, Toeslagen, MKB, te maken hadden met wat ik maar even "systeemfraude" noem.

Vanuit de FIOD deden we onderzoek en zagen we op welke manier die fraude gepleegd werd. Dat was heel verschillend, hè. De ene keer waren het nieuwe bsn's op basis van de GBA. De andere keer was het misbruik van bsn's van burgers. Het waren dus allerlei verschillende vormen. We hadden ook de behoefte om vanuit de FIOD fenomenen, dingen die we zagen gebeuren ... Dat was de tweede taak van ons. De eerste was onderzoeken doen, de tweede fenomenen terugbrengen. Wij dachten als FIOD dat het goed zou zijn om, aanvullend op de verantwoordelijkheid van al die dienstonderdelen, een samenwerkingsverband te hebben om op zoek te gaan naar die facilitators met als doel preventie en het stoppen van dergelijke fraude, omdat we ook zagen dat dergelijke fraude veel ongelukken veroorzaakte.

Ik ben toen bij mijn dg langsgelopen. Ik heb 'm dus niet opgericht. Het klopt wel dat ik bij de dg langs ben gegaan en heb gezegd: dit zien we nog steeds gebeuren. Het was trouwens ook naar aanleiding van een actuele systeemfraude die toen speelde.

De heer **Aartsen**:

Weet u nog welke dat was?

De heer **Van der Vlist**:

Nee. Ik heb de naam niet onthouden.

De heer **Azarkan**:

Was het wel op toeslagen?

De heer **Van der Vlist**:

Ja. Het speelde in Den Haag, ja. Ik heb nog wel het beeld daarvan dat al die mensen op een rijtje zaten. Iedereen was wezen pinnen in Den Haag, denk ik. Dan werd het geld geteld, zeg maar, van de systeemfraude.

De heer **Azarkan**:

Maar dat was op toeslagen?

De heer **Van der Vlist**:

Dat was op toeslagen, ja. Toen heb ik de heer Veld voorgesteld: zou het een idee zijn om een combiteam op te richten waarbij die dienstonderdelen met elkaar samenwerken en waar ook de FIOD zijn fenomeenaanpak kan onderbrengen om te zorgen voor preventie, het stoppen van de fraude? De heer Veld heeft dat toen een goed idee gevonden. Toen is dat besproken in een mt Fraude en is besloten om zo'n CAF-team op te richten. Zo is het gegaan.

De heer **Azarkan**:

U gaf aan: preventie.

De heer **Van der Vlist**:

Ja.

De heer **Azarkan**:

Hoe rijmt dat met elkaar? Als het een vorm van systeemfraude is, dan kun je die systeemfraude alleen maar stopzetten door de regelgeving aan te passen, niet door je te richten op de combi-aanpak facilitators. Ik zit even te kijken. Een facilitator is als het ware de spin in het web; dat is iemand die het faciliteert. Dus het was gericht op dat soort types en alles eromheen uitzoeken. Maar ik probeer me even voor te stellen hoe dat dan leidt tot preventie, want als het een soort systeemfraude is, dan moet je eigenlijk ook iets in de regel- en wetgeving aanpassen.

De heer **Van der Vlist**:

Ik probeer een antwoord te geven, maar dan moet u even beoordelen of het een antwoord is op uw vraag. Het beeld was dat we dit moesten stoppen, want er was grote verontwaardiging dat er op die manier geld uit de staatskas verdween. We zagen dat ook daadwerkelijk gebeuren. Ik vertelde

het u: er waren 27 van die systeemfraudes. Dus het beeld was: op het moment dat we dit bestrijden en het ook in het nieuws komt ... Als het systeem zo lek als een mandje is, dan krijg je fraude. Net zo goed geldt dat als je fraude bestrijdt, dat betekent dat die criminele organisaties, even als voorbeeld, denken: o, de deur is dicht; we gaan ergens anders naartoe. Feitelijk is dat ook gebeurd.

De heer **Azarkan**:

Ja, ze zoeken de plek op ...

De heer **Van der Vlist**:

Dus ik denk dat je kunt zeggen dat de systeemfraude in die periode gestopt is, eigenlijk door twee bewegingen. Eén is door onderzoeken te doen, publiciteit daaromheen, duidelijk te maken dat de deur aan het dichtgaan is of dicht is. Aan de andere kant was Toeslagen bezig om het systeem op orde te brengen. De GBA werd verbeterd. "Eén bankrekeningnummer" werd ingevoerd. Dus je zag een aantal maatregelen die ervoor gezorgd hebben dat dit soort fraudes sterk is afgenomen.

De heer **Azarkan**:

Ja, en als ik het goed heb, dan zegt u: de combi-aanpak facilitators was bedoeld om fraude aan te pakken.

De heer **Van der Vlist**:

Om facilitators te stoppen, zeg maar.

De heer **Azarkan**:

U zei net aan het einde van uw antwoord dat het bedoeld was om fraude te bestrijden.

De heer **Van der Vlist**:

Ja, fraude. Het heeft ook gewerkt, dus het is ...

De heer **Azarkan**:

Nee, maar dan ... U zegt: we wilden met de combi-aanpak facilitators fraude bestrijden. Wat vonden de andere leden van het managementteam van uw voorstel?

De heer **Van der Vlist**:

Die waren positief. Ik kan me niet herinneren dat we een stevige discussie daarover hebben gehad.

De heer **Azarkan**:

Kunt u kort uitleggen wat dan de voordelen zijn van zo'n combi-aanpakfacilitatorsoplossing? Welke voordelen doen zich dan voor?

De heer **Van der Vlist**:

De informatie zit bij de Belastingdienst Centrale Administratie. Belastingen had te maken met systeemfraude, Toeslagen had te maken met systeemfraude. De FIOD had ervaring uit lopende onderzoeken en had de behoefte om dat over te brengen aan de toezichthouders, om de fenomeenaanpak te laten zien en te laten zien wat we zagen gebeuren. We brachten ook jaarlijks een fenomeenrapportage uit. Dus dat was het voordeel van samen optrekken tegen facilitators.

De heer **Azarkan**:

Dus u zegt: alle partijen die iets konden zeggen over die facilitator als centraal punt, konden met elkaar informatie uitwisselen en die fraude bestrijden.

De heer **Van der Vlist**:

Zeker, ja.

De heer **Azarkan**:

Hoe werd uw organisatie betrokken bij de werkzaamheden van het Combiteam Aanpak Facilitators?

De heer **Van der Vlist**:

Omdat er ook een paar mensen van de FIOD vanuit die fenomenen werden toegevoegd aan het team. Die maakten onderdeel uit van het combiteam.

De heer **Azarkan**:

Dus het Combiteam Aanpak Facilitators bestond ook uit een aantal mensen die u afvaardigde.

De heer **Van der Vlist**:

Mensen van verschillende onderdelen en ook de FIOD.

De heer **Azarkan**:

En uw rol?

De heer **Van der Vlist**:

Van het begin af aan duidelijk was duidelijk dat dit een toezichtinstrument

was, dat daar strafrechtelijke onderzoeken uit konden voortkomen, maar die zouden dan altijd via de toezichthouder gaan, dus via de Belastingdienst of via Toeslagen. Toen is duidelijk gemaakt: we moeten iemand daar verantwoordelijk voor maken. De algemeen directeur Belastingen is verantwoordelijk geworden voor het ...

De heer **Azarkan**:

Als ik het goed begrijp, was de heer Blokpoel bestuurlijk verantwoordelijk als trekker. U werd een soort duwer, als ik het goed heb.

De heer **Van der Vlist**:

Ja, ik zag mezelf niet als een duwer, zeg maar. Ik was voorstander van het idee. Daar neem ik ook geen afstand van, maar ik was geen duwer. Ik heb juist afstand genomen van de aansturing, behalve dan dat ik heel erg geïnteresseerd was in wat erin gebeurde, omdat als die facilitators werden gedetecteerd, dat tot verbetering leidde. Soms kwamen zaken naar het strafrecht, maar de verantwoordelijkheid – dat heb ik daarnet gezegd – lag bij de algemeen directeur Belastingen. Voor de begeleiding van het team was er een begeleidingsteam. Daar zaten een aantal directeuren en een aantal stafmedewerkers in, maar daar zat ik niet in. Als FIOD heb ik daar afstand van gehouden.

De heer **Azarkan**:

Ja, en dan zodat ik het goed begrijp; u moet mij dat een klein beetje gunnen. Hoe kunt u een facilitator het best omschrijven? Wat is nou een facilitator?

De heer **Van der Vlist**:

Iemand die dingen organiseert met de bedoeling om, zoals ik dat noem, "systeemfraude" te plegen.

De heer **Azarkan**:

Dat is niet de ouder, niet degene die de toeslag aanvraagt.

De heer **Van der Vlist**:

Nee, zeker niet.

De heer **Azarkan**:

Nee. Dat is zeker niet degene die de toeslag aanvraagt.

De heer **Van der Vlist**:

Nee, zeker niet.

De heer **Azarkan**:

Oké. In een recent rapport van het accountantskantoor KPMG over de werkwijze van het Combiteam Aanpak Facilitators staat dat u periodiek besprekingen had met de teamleider van het Combiteam Aanpak Facilitators, het CAF. U kijkt met een vraagteken.

De heer **Van der Vlist**:

Ja. Ik weet niet of het periodiek was, maar ik heb de teamleiders van het Combiteam regelmatig gesproken, ja.

De heer **Azarkan**:

Regelmatig. Kwam in deze besprekingen ook de aanpak van het Combiteam Aanpak Facilitators met betrekking tot Toeslagen aan de orde?

De heer **Van der Vlist**:

Ja.

De heer **Azarkan**:

Wat was dat zoal?

De heer **Van der Vlist**:

Ja, wat daar gebeurde, als ik dat overleg had, is dat ik geïnteresseerd was in wat men tegenkwam. Soms was er behoefte van de teamleiders om iets tegen me aan te houden.

De heer **Azarkan**:

Weet u nog een beetje wat u meekreeg? Kunt u eens wat voorbeelden geven uit die gesprekken met de coördinator? Wat is dan een beetje het beeld?

De heer **Van der Vlist**:

Wat ik me daarvan herinner, is dat men eigenlijk twee vormen van fraude tegenkwam. Dat zijn de twee vormen die ik al eerder genoemd heb. Er waren een heleboel goede gastouderbureaus, maar er waren ook gastouderbureaus bij die zich niet aan de regels hielden en die uit waren op geld verdienen. Daarnaast waren er criminele samenwerkingsverbanden die misbruik maakten van de zwakte van het systeem.

De heer **Azarkan:**

Ja, en even over dat eerste. U zegt: er zijn gastouderbureaus die uit waren op geld verdienen. Dat lijkt me op zich een gezond streven: geld verdienen.

De heer **Van der Vlist:**

Nou, daarvoor geldt hetzelfde als voor de businesscase, denk ik. Als het geld verdienen vooropstaat en de serviceverlening en de zorg voor kinderen en alles op de tweede, derde of vierde plek, is dat niet goed, denk ik.

De heer **Azarkan:**

Ja, maar was dat nou ook vanuit uw visie de zorg? Ik zit even te kijken. Dat gaat om kwaliteit, eigenlijk ...

De heer **Van der Vlist:**

De zorg was dat er gastouderbureaus waren die uit waren op geld verdienen, dat er veel onregelmatigheden waren en dat er soms ook fraude was.

De heer **Azarkan:**

Oké, dus het ging er niet alleen om dat ze geld verdienden, maar ook dat ze dat op een frauduleuze manier deden.

De heer **Van der Vlist:**

Echte, echte fraude.

De heer **Azarkan:**

Ik dacht even dat u iets had tegen geld verdienen, maar dat kan niet zo zijn.

De heer **Van der Vlist:**

Ik ben niet zo geld...

De heer **Azarkan:**

Nee, maar goed. Er zijn mensen die geld willen verdienen, maar niet op de manier die volgens de regels niet mag. Wat vond u van de manier waarop het Combiteam Aanpak Facilitators opereerde in toeslagzaken?

De heer **Van der Vlist:**

Volgens mij hebben ze goed werk verricht in het detecteren van facilitators.

De heer **Azarkan:**

De commissie maakt uit een rapport van KPMG, uit de verslagen van het managementteam fraude en uit de verslagen van het Combiteam Aanpak

Facilitators op dat u meerwaarde zag in de aanpak van het Combiteam Aanpak Facilitators. U gaf het al aan: volgens mij detecteerden ze fraude.

De heer **Van der Vlist**:

Ja.

De heer **Azarkan**:

Wat voegde deze aanpak nou toe aan de bestrijding van fraude met toeslagen?

De heer **Van der Vlist**:

In z'n algemeenheid geldt dat die combi-aanpak ertoe diende dat er samengewerkt werd tussen onderdelen van de Belastingdienst. Ik heb u al de centrale administratie van de Belastingdienst genoemd, waar de informatie zat. Het was dus een vorm van samenwerking. Het gold ook voor Toeslagen, denk ik, dat het behulpzaam was om facilitators te detecteren die zich bezighielden met systeemfraude op het terrein van toeslagen.

De heer **Azarkan**:

Het Combiteam Aanpak Facilitators was, zoals de naam al zegt, bedoeld om de spin in het web – dat waren niet de toeslagouders, maar dat was een persoon die op een frauduleuze manier geld wilde verdienen – aan te pakken ...

De heer **Van der Vlist**:

Ja.

De heer **Azarkan**:

... en zo de fraude die zo georganiseerd werd, tegen te gaan.

De heer **Van der Vlist**:

Zeker.

De heer **Azarkan**:

Dat kon ook een corrupt gastouderbureau zijn. Ik noem even wat.

De heer **Van der Vlist**:

Ja.

De heer **Azarkan**:

Hoeveel facilitators die fraude met toeslagen organiseerden, zijn uiteindelijk strafrechtelijk vervolgd?

De heer **Van der Vlist**:

Dan kom ik toch weer terug op mijn staatje van 2012 tot 2015. Dat waren ongeveer 40 tot 60 zaken met een uitschieter in 2013 naar 180 zaken. Dat waren voornamelijk systeemfraudezaken, en een groot gedeelte met toeslagen.

De heer **Azarkan**:

Toch heel precies. Het gaat niet om ouders – dat weten we – het gaat om facilitators. Kunt u nog eens herhalen hoeveel facilitators er uiteindelijk strafrechtelijk zijn vervolgd? U geeft aan: dat zijn er ...

De heer **Van der Vlist**:

In de jaren 2012 tot 2015 zijn dat 40 tot 60 zaken. Dat zijn volgens mij in z'n geheel bijna voornamelijk systeemfraudezaken en dus facilitators. De precieze aantallen weet ik niet, maar we waren bijna alleen maar bezig met systeemfraudezaken. Dat leidde tot een vervolging van boven de 80%.

De heer **Azarkan**:

Als ik dat dan optel, komen we uit op een paar honderd facilitators die aangepakt zijn.

De heer **Van der Vlist**:

In die periode, ja.

De heer **Azarkan**:

Een paar honderd facilitators zijn aangepakt, uiteindelijk ook strafrechtelijk vervolgd en voor de rechter gekomen. Die zijn dus ook veroordeeld, want het percentage was 80%.

De heer **Van der Vlist**:

Die 80% zijn veroordelingen, zeg maar. Die 40 tot 60 per jaar blijkt uit de informatie, ook in de halfjaarrapportages van 2012 van 2015. In mijn beleving waren we bijna alleen maar bezig met systeemfraudezaken. In dat ene jaar dat veel hoger was, zaten er ouders bij. Dat was een vorm van samenspanning. Triple X was dat, een zaak in Amsterdam. Dus 40 tot 60 met een vervolgingspercentage van boven de 80%. Als je zo rekent – u

reken het nog sneller uit dan ik – dan kom je ergens tussen de 100 en 200, denk ik.

De heer **Azarkan**:

Ergens tussen de 100 en 200 facilitators in toeslagen die in die periode zijn veroordeeld.

De heer **Van der Vlist**:

Dat is niet exclusief toeslagen; daar zat ook VT bij, voorlopige teruggaaf inkomstenbelasting.

De heer **Azarkan**:

Weet u ongeveer welk deel toeslagen ...

De heer **Van der Vlist**:

Nee, nee, weet ik niet. Ja, ik denk dat er in die periode meer toeslagen dan VT plaatsvond.

De heer **Azarkan**:

Wist u nou ook dat de regelgeving zo was dat als er bij een gastouderbureau als facilitator fraude werd gepleegd, ook de ouders terug moesten betalen?

De heer **Van der Vlist**:

Ja, maar dan moet ik even een aanloopje nemen. Als het erover gaat dat de ouders moesten terugbetalen, heb ik in het begin al gezegd dat de wetgeving zodanig was dat er een risico voor burgers was. Een fout van 10 werd 100 terugbetalen, zeg ik maar even als voorbeeld, en als er nog een boete bij kwam, kwam die er nog eens een keer bovenop vanaf 1 januari 2013. Daar ben ik me goed van bewust geworden in 2014 met De Parel. We hadden in 2009 De Appelbloesem. U kent de casus. Fout gastouderbureau, veel over te doen geweest, motie-De Mos in 2009, de uitspraak van de minister van SZW in 2011: tegemoetkomend beleid naar de ouders kan niet; ze moeten maar civiel gaan halen bij de gastouder. In 2012, 2013 – mijn collega's, de heren Blansjaar en Blankestijn, hebben er dingen over verteld – kwam er een beweging op gang binnen de Belastingdienst. Dat hebben zij meer gedaan dan ik. Dat was in 2012, 2013. Daarbij werd gezegd: is dat nou proportioneel; dat lijkt ons niet proportioneel. Toen is er een beweging tot stand gekomen. Volgens mij is dat belangrijk. Ik heb u al genoemd dat we op 1 januari 2013 de fraudewet kregen. Dat is volgens mij nog een katalysator geweest voor de harde aanpak. Toen is in 2014 een expertmeeting geweest binnen de Belastingdienst met Sociale Zaken.

Blankestijn heeft daar gisteren dingen over verteld. Die kreeg staatssecretaris ...

De heer **Azarkan**:

Ik vraag u wel om een klein beetje tot de kern te komen, meneer Van der Vlist.

De heer **Van der Vlist**:

Die kreeg staatssecretaris Wiebes mee om proportionaliteit in te voeren. Toen is volgens mij een heel belangrijk moment ontstaan in het najaar van 2014, november en december 2014. Er gebeurden twee dingen. Eén is dat de nota van staatssecretaris Wiebes aan SZW is ingebracht waarin stond: ik stel voor proportionaliteit in te voeren, want ouders worden gedupeerd. Op datzelfde moment, in november 2014, heeft de Centrale Raad van Beroep – daar heb ik me hogelijk over verbaasd; dat is eigenlijk ook een vraag, bij mij in ieder geval – korte metten gemaakt met de fraudewet, met als twee belangrijke argumenten ...

De heer **Azarkan**:

Er lopen nu wel heel veel dingen door elkaar, meneer Van der Vlist.

De heer **Van der Vlist**:

Ik kom tot de kern.

De heer **Azarkan**:

Ik kijk een beetje naar de kijkers thuis. Het is voor ons al lastig te volgen, voor mij althans.

De heer **Van der Vlist**:

De Centrale Raad van Beroep heeft aangegeven dat er redelijkheid, billijkheid en proportionaliteit moest zijn. Dat betekent "einde fraudewet", zeg maar.

De heer **Azarkan**:

Zeker, ja.

De heer **Van der Vlist**:

Op datzelfde moment lag bij SZW het voorstel vanuit de Belastingdienst en Wiebes, onderbouwd: voer proportionaliteit in. Dus er was al een kans geweest om dat te doen naar aanleiding van de motie-De Mos in 2009, 2011. In 2012 en 2013 is het nog een keer geprobeerd vanuit Financiën. Toen is

het niet gelukt om de staatssecretaris mee te krijgen. In 2014 lukte het om de staatssecretaris mee te krijgen. Dus het voorstel lag er, in combinatie met de Centrale Raad van Beroep, die had aangegeven: proportioneel, redelijkheid en billijkheid; een streep door de fraudewet. Hoe kan het dan zo zijn dat de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid vervolgens in een AO van februari 2015 naar aanleiding van De Parel zegt: we blijven bij ons standpunt dat ouders verantwoordelijk blijven?

De heer **Azarkan**:

Dat is een heel uitgebreid antwoord. Ik kan u op onderdelen volgen, maar niet de conclusie, maar dat is op zich niet heel erg. Het ging mij niet zozeer om de alles-of-nietsbenadering. Het gaat erom dat mevrouw Dijksma als staatssecretaris ten aanzien van een corrupt gastouderbureau al in 2008 zegt: als het gastouderbureau dingen doet die niet kunnen – het gaat niet om alles of niets – dan gaan wij ook dat geld terughalen bij de vraagouders. Mijn vraag aan u is: was u zich ervan bewust dat, op het moment dat men die facilitator aanpakte, ook de ouders de toeslag moesten terugbetalen? Dat was mijn vraag.

De heer **Van der Vlist**:

Niet in de omvang van 10-100, zeg maar, alles terugbetalen in plaats van de eigen bijdrage. Daarvan ben ik me pas goed bewust geworden toen die voorstellen vanuit Financiën naar SZW gingen in 2014.

De heer **Azarkan**:

Heeft de aanpak van het Combiteam Aanpak Facilitators geleid tot een vermindering van het aantal fraudesignalen vanuit de Dienst Toeslagen?

De heer **Van der Vlist**:

Ja.

De heer **Azarkan**:

Nog één vraagje – u moet mij een klein beetje helpen – en dan geef ik het woord aan meneer Aartsen. Ik weet het: het is een lange dag. Aan het begin van ons gesprek gaf u aan: "Fraudebestrijding doen we bij de FIOD. Daar zijn mensen voor opgeleid. Dat doen we op basis van waarborgen."

De heer **Van der Vlist**:

Ja.

De heer **Azarkan**:

Nou lijkt het ... Want dat gaf u aan: we gaan met het Combiteam Aanpak Facilitators fraude bestrijden daarbuiten. Zit daar niet een heel groot risico aan?

De heer **Van der Vlist**:

Ja, in mijn beleving ...

De heer **Azarkan**:

Hoe bedoelt u "in mijn beleving"?

De heer **Van der Vlist**:

Ik denk geen groot risico. De verantwoordelijkheid om dat toezicht te doen lag bij de dienstonderdelen. Als je dat dat in gezamenlijkheid doet, betekent dat in mijn beleving dat je sneller bij de kern komt. Op het moment dat er aanleiding is voor strafrechtelijke onderzoeken, dan kan dat. We konden onze informatie vanuit de FIOD, van de fenomenen – dat was onze tweede taak – op een makkelijk platform inbrengen. Dus het detecteren van facilitators was, denk ik, wel degelijk van belang in die periode.

De heer **Azarkan**:

Dat begrijp ik wel, maar ik vraag het u toch nog een keer, omdat ik het gewoon heel lastig vind om een lijn te trekken naar uw zorgvuldigheid bij het definiëren van fraude. U gaf aan: bij fraude moet aantoonbaar onderbouwd opzet in het spel zijn, want als wij dat doen, moeten we dat neerleggen; er moet opzet in het spel zijn, iemand moet zich daarvan bewust zijn – met voorbedachten rade – en het moet financieel gewin opleveren.

De heer **Van der Vlist**:

Zeker, zeker.

De heer **Azarkan**:

Maar dan ga je toch eigenlijk wat bij de FIOD hoort, dat stukje fraude, daarbuiten organiseren? U geeft een aantal mensen mee, en dan gaan er toch mensen aan de slag met fraudebestrijding? Kunnen daar geen ongelukken ...

De heer **Van der Vlist**:

In mijn beleving was dat geen fraudebestrijding. Het heette ...

De heer **Azarkan:**

Wacht even, meneer Van der Vlist.

De heer **Van der Vlist:**

Het heette niet "Combiteam Aanpak Fraude". Het heette "Combiteam Aanpak Facilitators".

De heer **Azarkan:**

Bedacht in mt Fraude.

De heer **Van der Vlist:**

Ja, dat mt Fraude heb ik niet verzonnen. Dat was ...

De heer **Azarkan:**

U nam er deel aan.

De heer **Van der Vlist:**

Nee, maar omdat dat ...

De heer **Azarkan:**

Maar toch even, meneer Van der Vlist. Kijk, u bent een gezaghebbend iemand als het gaat om de kennis van fraude. Ik kan me best voorstellen ... U heeft gezegd: ik heb zitten kijken de afgelopen weken; ik zag dat er van alles geroepen werd over fraude.

De heer **Van der Vlist:**

Zeker.

De heer **Azarkan:**

"Ik ben het er niet mee eens."

De heer **Van der Vlist:**

Nee.

De heer **Azarkan:**

Nou, dan komt u daar binnen en u zegt: jongens, dit heet het mt Fraude en ik neem daar gewoon deel aan. Had u op dat moment niet het idee: jongens, hoezo heet dit het mt Fraude? U zegt: ik ga gewoon zitten.

De heer **Van der Vlist:**

Ik heb – maar ik weet niet meer in welk jaar dat is – wel een hartstochtelijk

pleidooi gehouden voor het niet meer gebruiken van het woord "fraude" als er geen sprake is van fraude.

De heer **Azarkan**:

Ja. En ik gaf u aan: combi-aanpak facilitators ...

De heer **Van der Vlist**:

Maar ik heb dat niet in dat mt Fraude gedaan.

De heer **Azarkan**:

Maar ik gaf aan: combi-aanpak facilitatorsteam, ...

De heer **Van der Vlist**:

Facilitators.

De heer **Azarkan**:

... dat is aanpak fraude. Toen zei u ja. Nou is mijn vraag: gaat het geen ongelukken geven als je dat buiten de FIOD organiseert?

De heer **Van der Vlist**:

Als de vraag was gesteld – dat zal ongetwijfeld zo zijn – of dit aanpak fraude was, dan ben ik daar niet zorgvuldig genoeg in geweest.

De heer **Azarkan**:

Maar dan draagt u ook niet bij aan een heldere uitleg over fraude.

De heer **Van der Vlist**:

Vandaar dat ik het nu even aan u zeg. Het was erop gericht om facilitators te detecteren.

De heer **Azarkan**:

Ja, die fraude, die crimin...

De heer **Van der Vlist**:

Het kon zijn dat dat ... Sorry.

De heer **Azarkan**:

Nee, excuus. Volgens mij hebben we dit al met elkaar besproken. Het idee was: dit zijn mensen die geld willen verdienen door crimineel te zijn, door overtredingen te begaan. Dat was toch het idee?

De heer **Van der Vlist**:

Ja.

De heer **Azarkan**:

Oké. Nou, dat lijkt op fraude.

De heer **Van der Vlist**:

Maar ook als er sprake is van onregelmatigheden. Een facilitator kon ook ... Het hoefde niet altijd tot fraude te leiden, laat ik het zo zeggen. Het hoefde niet altijd fraude te zijn.

De heer **Azarkan**:

Ik geef het woord aan de heer Aartsen.

De heer **Aartsen**:

Dank. De FIOD hield in de periode 2015-2017 zogeheten "actieweken".

De heer **Van der Vlist**:

Ja.

De heer **Aartsen**:

Zou u ons eens kunnen vertellen wat zo'n actieweek was?

De heer **Van der Vlist**:

Actieweken hadden we op verschillende onderwerpen. Toeslagen was een van de onderwerpen. Er waren verschillende weken. In zo'n week verzamelden we zo veel mogelijk onderzoeken die we hadden, zodat we in die ene week naar buiten kwamen met alle acties om fraude te bestrijden.

De heer **Aartsen**:

Wat gebeurde er dan? Wat voor acties waren dat?

De heer **Van der Vlist**:

Dat waren acties waarbij er zoekingen werden verricht.

De heer **Aartsen**:

Huiszoekingen?

De heer **Van der Vlist**:

Huiszoekingen, ja, of bij bedrijven, natuurlijk. In z'n algemeenheid leverde dat ook publiciteit op. Soms ging dat gepaard met persberichten, waarbij we

naar buiten brachten wat er aan de hand was en hoe we aan het acteren waren. Dat werd dan samengebald in zo'n week om te zorgen voor meer effect – effect was belangrijk – en om in het kader van zowel bestrijding als preventie te laten zien dat je, op het moment dat je fraude pleegt, te maken kunt krijgen met de FIOD. In het geval van toeslagen waren dat dan voornamelijk, zoals eerder gemeld, foute gastouderbureaus en criminele samenwerkingsverbanden.

De heer **Aartsen**:

Wat voor dingen deed u nog meer? Want u zei: we hebben huiszoekingen gedaan. Deed u ook aanhoudingen in die week?

De heer **Van der Vlist**:

Als er aanleiding was, werden er ook aanhoudingen verricht, ja.

De heer **Aartsen**:

Vonden er ook kentekencontroles plaats voor het innen van schulden?

De heer **Van der Vlist**:

Dat zat ongetwijfeld in die actieweek. Die weken werden zo georganiseerd dat er allerlei activiteiten in die week plaatsvonden, maar voor de FIOD gold dat we in die week werk van de FIOD deden. Wat u nu noemt, is geen werk van de FIOD.

De heer **Aartsen**:

Nee, oké, maar die vonden wel plaats in die week.

De heer **Van der Vlist**:

In die week. Maar dat was een ander onderdeel.

De heer **Aartsen**:

Was dat puur toeval?

De heer **Van der Vlist**:

Nee, er was afgesproken om dat bij elkaar te brengen, vandaar dat ik zei: verschillende weken en verschillende onderwerpen.

De heer **Aartsen**:

Wie initieerde zo'n actieweek? Wie is ooit begonnen met dat idee?

De heer **Van der Vlist**:

Ik denk dat dat vanuit de FIOD is ontstaan.

De heer **Aartsen**:

Dus de FIOD is begonnen met het idee van de actieweken en heeft vervolgens de toezichthoudende diensten uitgenodigd om daaraan deel te nemen?

De heer **Van der Vlist**:

Ja, ik weet niet of het zo gegaan is, maar die samenwerking is in ieder geval ontstaan om in het kader van preventie en media duidelijk te maken dat er samengewerkt werd en dat fraude werd bestreden.

De heer **Aartsen**:

Wat was dan het doel van zo'n actieweek?

De heer **Van der Vlist**:

Voor de FIOD was het doel om in het kader van preventie en repressie aan criminele samenwerkingsverbanden of foute gastouderbureaus duidelijk te maken: je kunt te maken krijgen met de FIOD en dan gebeurt er ook echt iets.

De heer **Aartsen**:

Vonden er ook kentekencontroles plaats? Ouders werden ook aangehouden met hun auto. Zij moesten ter plekke hun auto afstaan. Klopt dat?

De heer **Van der Vlist**:

Het kan dat dat in het kader van een strafrechtelijk onderzoek naar toeslagen gebeurd is. Dat kan, ja.

De heer **Aartsen**:

Ja.

De heer **Van der Vlist**:

Dat gebeurde allemaal in overleg. Er is dus een officier van justitie bij, samen met project...

De heer **Aartsen**:

Wie doen allemaal mee aan zo'n actieweek, even voor ons beeld?

De heer **Van der Vlist**:

Dat zijn de rechercheurs die het onderzoek doen.

De heer **Aartsen**:

Van de FIOD.

De heer **Van der Vlist**:

Ja, van de FIOD. En ook een officier van justitie dan wel een hulpofficier van justitie. Als er aanleiding voor is, kan ook de politie worden ingeschakeld in het kader van de veiligheid.

De heer **Aartsen**:

Maar wie deden er nog meer mee aan die actieweken? Dat was niet alleen de FIOD.

De heer **Van der Vlist**:

Voor wat betreft die actieweken ...

De heer **Aartsen**:

Ja.

De heer **Van der Vlist**:

... was de afspraak: in zo'n actieweek doen we alle activiteiten in die week. Dat was de bedoeling. Wij als FIOD hebben ons niet bemoeid met toezichtactiviteiten. Dat zag alleen maar op strafrecht.

De heer **Aartsen**:

Had de FIOD een leidende rol in die actieweken?

De heer **Van der Vlist**:

Wat betreft het FIOD-werk wel, maar voor de rest niet.

De heer **Aartsen**:

Hoe bedoelt u "voor de rest niet"?

De heer **Van der Vlist**:

Voor de rest hadden we geen leidende rol.

De heer **Aartsen**:

Je kunt toch geen leidende rol alleen voor jezelf hebben? De actieweken waren een samenwerking tussen de FIOD ...

De heer **Van der Vlist**:
Zeker.

De heer **Aartsen**:
... het Openbaar Ministerie, politie en de diensten van de Belastingdienst.

De heer **Van der Vlist**:
Nee, de diensten van de Belastingdienst ... Die acties kwamen samen in die week.

De heer **Aartsen**:
Ja. Wie organiseerde dat? Wie zei: dat doen we in de tweede week van oktober?

De heer **Van der Vlist**:
Er werd een schema gemaakt, zeg maar. Dat zat bij de FIOD.

De heer **Aartsen**:
Dus de FIOD had een leidende rol hierin. Mag ik dat zo samenvatten?

De heer **Van der Vlist**:
Ja.

De heer **Aartsen**:
Het is ook een beetje ...

De heer **Van der Vlist**:
Bij de organisatie, niet bij de inhoud van de ...

De heer **Aartsen**:
U bracht het een beetje alsof het toevallig was dat alles in die week plaatsvond, maar kunnen we oprecht zeggen dat de FIOD een leidende rol had bij het organiseren, coördineren, afspreken en samenwerken in die actieweken?

De heer **Van der Vlist**:
Ja, maar al die woorden die u eraan verbindt ... Het was met name een afspraak die al in het begin is gemaakt, namelijk dat we actieweken hebben en dat we een soort kalender maken. U moet er dus niet een te grote rol aan geven in de zin van coördineren en afspraken maken. Er is afgesproken om iets in een bepaalde week te doen.

De heer **Aartsen**:

Helpt u mij dan even. Wat voor rol had de FIOD dan? U zegt: u moet er niet te veel achter zoeken. Maar er moet toch iemand een mailtje sturen naar de afdeling ...

De heer **Van der Vlist**:

Ja, dat gebeurde door de FIOD. De kalender, zeg maar.

De heer **Aartsen**:

Die zei dan ook tegen de dienst: jongens, spaar je acties op, want dat gaan we in de actieweek doen?

De heer **Van der Vlist**:

Zeker, dat was een afspraak. Ja.

De heer **Aartsen**:

U zei net: er worden verschillende weken georganiseerd.

De heer **Van der Vlist**:

Ja.

De heer **Aartsen**:

Was dat met een thema of zo?

De heer **Van der Vlist**:

Ja, een thema. We hebben precursoren als thema gehad in het kader van drugs. We hadden faillissementen; dat deden we ook in een week. Zo waren er dus verschillende onderwerpen die in één week samengebald werden.

De heer **Aartsen**:

Deed de Dienst Toeslagen ook mee aan zo'n week?

De heer **Van der Vlist**:

De Dienst Toeslagen heeft ook meegedaan, maar niet alle jaren.

De heer **Aartsen**:

Is er een week toeslagen geweest?

De heer **Van der Vlist**:

Ja, er was een week toeslagen.

De heer **Aartsen**:

O, die is er geweest. Wat gebeurde er in die week? Weet u dat?

De heer **Van der Vlist**:

Voor zover het de FIOD betreft de FIOD-activiteiten, zoals ik u net heb verteld. Als er aanleiding toe was, werden acties gehouden aan de kant van toezicht, in het kader van lopende opsporingsonderzoeken.

De heer **Aartsen**:

En wie bepaalde de thema's van die weken?

De heer **Van der Vlist**:

De weken waren ...

De heer **Aartsen**:

Precursoren.

De heer **Van der Vlist**:

Ja, precursoren, faillissementen. Dat heeft de FIOD gedaan.

De heer **Aartsen**:

Dus de FIOD heeft op een gegeven moment ook gezegd ...

De heer **Van der Vlist**:

Maar dat waren ook FIOD-onderwerpen. Dat was onze strategie ook, namelijk om acties die we uitvoerden samen te ballen in een bepaalde week in het kader van een bijdrage aan de compliance en om wat publiciteit te hebben.

De heer **Aartsen**:

Dus FIOD heeft op een gegeven moment ook gezegd: laten we een week toeslagen organiseren?

De heer **Van der Vlist**:

Ik weet niet of dat zo gegaan is en of de FIOD nou gezegd heeft dat het over toeslagen moest gaan, maar we zaten bij elkaar en er is ook gekozen voor een week toeslagen, ja.

De heer **Aartsen**:

Wat gebeurde er in die week toeslagen? Weet u dat?

De heer **Van der Vlist**:

De toeslagenactiviteiten voor wat betreft de FIOD. Toeslagen heeft zelf ook bepaalde activiteiten. Dat kan voorlichting of anderszins zijn, maar dat is aan Toeslagen. Dat hebben we niet gecoördineerd van: jullie doen dit en wij doen dat. Persvoorlichting, onze media, zat er wel bij om te gaan kijken welke activiteiten we verzameld hadden die we in die week konden uitvoeren.

De heer **Aartsen**:

Toch even. De FIOD is een belangrijke organisatie. We hebben net geconcludeerd met elkaar dat de FIOD een leidende rol heeft in het organiseren van actieweken. Dus als de FIOD zegt "we gaan nu een actieweek precursoren organiseren", dan gebeurt dat. Dan komen alle mensen die daar iets mee te maken hebben aan diezelfde tafel zitten en dan wordt daarover gesproken. Dat gebeurt dan ook met toeslagen, toch?

De heer **Van der Vlist**:

Ja.

De heer **Aartsen**:

Ik snap dat het misschien een vervelend onderwerp is, maar er is een moment geweest waarop er een week toeslagen werd georganiseerd. Dat is niet uit de lucht komen vallen. Dat was geen natuurverschijnsel. We hebben net geconcludeerd dat de FIOD een leidende rol had. Dan heeft de FIOD ook gezegd: het lijkt ons een verstandig idee om een week toeslagen te gaan organiseren. Mogen we dat zo aannemen, alles gehoord hebbende wat we hier bespreken?

De heer **Van der Vlist**:

Ja, maar of die leidende rol nou bij de FIOD zat of bij Toeslagen, weet ik zo niet. Het was namelijk een gezamenlijk besluit om weken te gaan organiseren over faillissementen, voorlopige teruggave en precursoren. Zo is er ook een week toeslagen gekomen.

De heer **Aartsen**:

Ja. Ik neem aan dat je in zo'n week van elkaar weet wat er gebeurt.

De heer **Van der Vlist**:

Ja. Dat wordt gedeeld.

De heer **Aartsen**:

Dus de FIOD was op de hoogte van wat de Dienst Toeslagen deed aan activiteiten, en andersom?

De heer **Van der Vlist**:

Ja.

De heer **Aartsen**:

Dat gebeurt dan aan die tafel. Dan weet de FIOD dat op dat moment. Wat voor activiteit heeft de FIOD gedaan rondom toeslagen?

De heer **Van der Vlist**:

Als het gaat over de FIOD en toeslagen, dan waren dat acties gericht tegen criminele samenwerkingsverbanden of foute gastouderbureaus. Dat ging om strafrechtelijke onderzoeken op het punt van toeslagen. We traden naar buiten, er waren activiteiten en dat balden we samen in die ene week. Dat was gewoon ons gewone werk.

De heer **Aartsen**:

Werd dat ook op toeslagenouders gericht vanuit de FIOD?

De heer **Van der Vlist**:

Sorry?

De heer **Aartsen**:

Waren er ook acties vanuit de FIOD richting toeslagenouders?

De heer **Van der Vlist**:

Als er sprake is samenspanning, dan kan dat, ja.

De heer **Aartsen**:

Wat gebeurde er dan?

De heer **Van der Vlist**:

Dan werden er ... Dan moet ik gaan speculeren over welke zaken er speelden, maar laat ik dat dan even invullen. Als er sprake was van samenspanning en er informatie verzameld moest worden, dan kan het zo zijn dat er een zoeking werd verricht bij een gastouderbureau en bij ouders.

De heer **Aartsen**:

Dan werden er huisbezoeken gebracht aan ouders?

De heer **Van der Vlist**:

Ja, maar voor alle duidelijkheid: dan moest er dus sprake zijn van samenspanning, een redelijk vermoeden en opzet, en dan moest dat geaccepteerd zijn in het tripartiete overleg, waarbij er een zaak werd gestart richting het gastouderbureau en ouders.

De heer **Aartsen**:

Werd dat nog ...

De heer **Van der Vlist**:

In de meeste gevallen bij gastouderbureaus was het trouwens zonder de ouders.

De heer **Aartsen**:

Werd dat nog van tevoren gecontroleerd op individueel niveau, zo van: we gaan nu bij deze persoon binnenvallen en een huisbezoek doen, dus dan willen we zeker weten dat die samenspanning er was?

De heer **Van der Vlist**:

Jazeker. Zonder die samenspanning ... Dat begint al bij de start van het onderzoek. Je gaat niet een onderzoek starten en iemand tot verdachte verklaren als je dat redelijke vermoeden niet hebt en de opzet niet bewezen kan worden.

De heer **Aartsen**:

Heeft u het eerste verhoor van deze enquêtecommissie gevolgd?

De heer **Van der Vlist**:

Ja, ik heb alle verhoren gevolgd.

De heer **Aartsen**:

Daarin vertelde een mevrouw dat zij verdacht werd van samenspanning met in dit geval de kinderopvang omdat er een koppeling was gemaakt met haar DigiD. Past dat in het plaatje dat u net schetste?

De heer **Van der Vlist**:

Was dat een onderzoek van de FIOD?

De heer **Aartsen**:

Wie moet dat anders onderzoeken?

De heer **Van der Vlist**:

Ik weet het niet. Het kan zijn dat er dingen in het kader van de invordering ... Kijk, in mijn beleving wordt er gedegen gekeken of er sprake is van mogelijk strafbaar handelen, of er een redelijk vermoeden is. Dat redelijke vermoeden moet beoordeeld worden. Er moet opzet in het spel zijn. Als het gaat over ouders en gastouderbureaus moet er sprake zijn van samenspanning. Kan daar nooit een fout mee worden gemaakt? Natuurlijk wel. Overall waar gewerkt wordt, worden fouten gemaakt. Maar ik kan niet beoordelen of het voorbeeld dat u geeft een FIOD-zaak is. Ik denk het niet, maar dat weet ik niet.

De heer **Aartsen**:

Nee, het enige wat ik vraag is het volgende.

De heer **Van der Vlist**:

Er wordt heel erg zorgvuldig gekeken. We vallen niet zomaar binnen.

De heer **Aartsen**:

Nee, dat snap ik. Mijn vraag was dus: hoe checkte u dat? Het verhaal dat u net vertelde, kennen we uit andere situaties. Daarom dacht ik: ik check het nog één keer.

De heer **Van der Vlist**:

Een zoeking, of dat nou bij een bedrijf is of bij een persoon, gebeurt vaak aan het eind van een opsporingsonderzoek. Er zit is dus een heel traject voor waarbij op basis van de informatie die we hebben gekregen, het bewijs moet worden geleverd. Op het moment dat er een zoeking plaatsvindt, is het onderzoek dus bijna voltooid. Er zitten heel veel checks-and-balances in om ervoor te zorgen dat we niet zomaar ergens binnenvallen. Dat geldt voor een bedrijf, maar dat geldt zeker voor een persoon.

De heer **Aartsen**:

Had de Dienst Toeslagen een eigen buitendienst, een eigen controle- of toezichtdienst?

De heer **Van der Vlist**:

Die maakte daarvoor gebruik van de Belastingdienst.

De heer **Aartsen**:

Oké, ze maakten daar gebruik van. We hadden het er net al over dat er in dezelfde week door de Dienst Toeslagen ook toezichtacties werden

georganiseerd. Dat waren dan bijvoorbeeld die kentekencontroles waar we het over hadden. Mensen werden langs de kant van de weg gezet. De auto werd in beslag genomen om de schuld te voldoen. Dat was een van de acties die onder andere in het kader van die toezichtacties werden gedaan door de Dienst Toeslagen. Was de FIOD ervan op de hoogte dat dergelijke zaken in die week gingen gebeuren?

De heer **Van der Vlist**:

Niet zoals u het nu beschrijft, maar we waren er wel van op de hoogte dat er acties plaatsvonden. Dat werd gedeeld.

De heer **Aartsen**:

Wist de FIOD ... We hadden het net over die tafel.

De heer **Van der Vlist**:

Nee, de opsporing stond er helemaal buiten. De opsporing deed eigen opsporingswerk, dus dit ging voornamelijk via communicatiemedewerkers.

De heer **Aartsen**:

Was ook het Combiteam Aanpak Facilitators betrokken bij deze acties?

De heer **Van der Vlist**:

Ik kan me dat zomaar voorstellen, ja.

De heer **Aartsen**:

Weet u ook wat hun rol was daarbij?

De heer **Van der Vlist**:

Die moeten vanuit hun eigen rol ... Ze waren belast met het detecteren van facilitators, maar het staat me zo niet bij wat zij precies deden. Dan moet ik gaan speculeren over hoe ze betrokken waren bij die toezichtacties.

De heer **Aartsen**:

Nee, dat moeten we hier niet doen. Was het nou zo dat de FIOD in zo'n CAF-team zei dat die die facilitators strafrechtelijk ging aanpakken – u zei net dat vanaf 2014 bekend werd dat ouders enorme bedragen moesten terugbetalen – en dat er tegelijkertijd zo'n actieweek werd gehouden, waarbij de Dienst Toeslagen dit soort inningsacties uitvoerde, zoals het van de snelweg halen van auto's om die in te vorderen, waardoor mensen niet meer verder konden? Werden die acties gecombineerd?

De heer **Van der Vlist**:

U moet mij even helpen met de vraag. Het werkte namelijk niet zo dat in het CAF werd besloten dat iets een strafrechtelijk onderzoek werd. Als er in het CAF-team facilitators werden gedetecteerd, dan ging die informatie via de toezichthouder. Dat kan zowel de Belastingdienst als Toeslagen zijn. Dan kwam die via het selectieoverleg in het tripartiete overleg. Zo werkte het dus.

De heer **Aartsen**:

Maar dat was ...

De heer **Van der Vlist**:

Maar dat ging dus niet gelijk vanuit het CAF.

De heer **Aartsen**:

Nee, dat snap ik. Het was een facilitator die in het CAF zat. Het CAF was gericht op die ene facilitator. In het tripartiete overleg werd besloten om daar een strafrechtelijk onderzoek van te maken. Die actie wordt opgespaard voor zo'n actieweek.

De heer **Van der Vlist**:

Zeker.

De heer **Aartsen**:

Het CAF zat daarbij.

De heer **Van der Vlist**:

Waarbij?

De heer **Aartsen**:

Bij dat overleg over die actieweek. We hebben net namelijk met elkaar vastgesteld dat er een actieweek toeslagen werd georganiseerd, waarbij de FIOD, het CAF-team en de Dienst Toeslagen zaten. Is het dan ook mogelijk dat er, toen de FIOD aankondigde in de actieweek een strafrechtelijke actie te doen bij een facilitator waar het CAF-team op zat, vanuit hetzelfde CAF-team en de Dienst Toeslagen is gezegd: dan gaan wij in diezelfde week de ouders die bij die facilitator zouden horen misschien niet strafrechtelijk vervolgen, maar wel bij hen de terugvordering doen, waardoor dus op hetzelfde moment de ouders van de snelweg werden geplukt?

De heer **Van der Vlist**:

Dat zou kunnen, maar ik ben er niet van op de hoogte dat dat zo ging omdat wij vanuit de FIOD echt zoiets hadden van: die actieweken is FIOD en niet CAF. Voor ons was dat niet CAF, zeg maar. Dat CAF daar op de een of andere manier bij betrokken was en dat er acties waren, zou kunnen. Dan overvraagt u mij. Ik weet niet wat zich daar afgespeeld heeft in die afspraken die gemaakt zijn.

De heer **Aartsen**:

Ik snap dat u zegt: voor ons was het alleen FIOD.

De heer **Van der Vlist**:

Maar het kan zijn dat dat gebeurd is. U zult het niet voor niks vragen.

De heer **Aartsen**:

We hebben tien minuten geleden met elkaar gezegd: de FIOD had een leidende rol in de actieweken. Daar zaten het CAF, de FIOD en de Dienst Toeslagen aan tafel.

De heer **Van der Vlist**:

Ik heb u ook gezegd dat de FIOD in die actieweken FIOD-werk deed en dat de afstemming gebeurde in het kader van communicatie en persvoorlichting.

De heer **Aartsen**:

Ik geef graag het woord aan collega Azarkan.

De heer **Azarkan**:

Dank, collega Aartsen. Meneer Van der Vlist, waarom was er persvoorlichting bij?

De heer **Van der Vlist**:

Omdat er op het moment dat er in het kader van toeslagen en criminele samenwerkingsverbanden acties waren, ook werd beoordeeld of er een mogelijkheid was om de media te gebruiken om duidelijk te maken dat die er waren.

De heer **Azarkan**:

Dus eigenlijk wilde u laten zien ...

De heer **Van der Vlist**:

Er gebeurt iets.

De heer **Azarkan**:

... wij pakken aan, wij handhaven; kijk hoe wij dit uitvoeren. Misschien heeft dat dan ook een preventieve werking.

De heer **Van der Vlist**:

Zeker.

De heer **Azarkan**:

We hebben in de weekverslagen van het Combiteam Aanpak Facilitators gelezen dat meerdere zaken van gastouderbureaus of kinderopvanginstellingen van de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst aan het Combiteam Aanpak Facilitators werden overgedragen, dus de andere kant op, omdat er te weinig mogelijkheden waren om een opsporingsonderzoek te starten. Dat gaat om capaciteit. Als het dan een zaak van het Combiteam Aanpak Facilitators was geworden, werden onder meer de betaling van voorschotten en kinderopvangtoeslag aan ouders stopgezet. Ook konden er hoge terugvorderingen plaatsvinden. In een aantal gevallen werd een betalingsregeling zelfs geweigerd. Gezinnen zijn hierdoor ernstig in de problemen gekomen. Was u op de hoogte van deze aanpak en van de gevolgen voor de ouders?

De heer **Van der Vlist**:

Nee. Ik was er dus vanaf 2014 van op de hoogte dat mensen te maken kregen met ... Toen was ik me ervan bewust geworden hoe die alles-of-nietsregeling uitwerkte.

De heer **Azarkan**:

Maar u wist niet dat als er vanwege capaciteitstekort zaken met betrekking tot gastouderbureaus of kinderopvanginstellingen vanuit de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst aan het CAF-team werden teruggegeven, voor de ouders de kinderopvangtoeslag werd stilgezet? U zegt: dat wist ik niet.

De heer **Van der Vlist**:

Ik weet niet of het aan het CAF werd teruggegeven. Voor ons was ...

De heer **Azarkan**:

Uit de weekverslagen blijkt dat dat zo is.

De heer **Van der Vlist**:

Ja, maar het gaat uiteindelijk altijd weer naar Toeslagen.

De heer **Azarkan:**
Zeker.

De heer **Van der Vlist:**
En Toeslagen is het verantwoordelijke dienstonderdeel. Die past de wetgeving toe. Maar concreet is uw vraag: wist u nu dat dat leidde tot stopzettingen in relatie tot een zaak die niet geaccepteerd werd door de FIOD? Voor ons was het zo dat wij verantwoordelijk waren voor de FIOD-zaken. Die doen we ook. Per saldo is al het werk dat bij andere dienstonderdelen gebeurt, dus ook de verantwoordelijkheid van andere dienstonderdelen.

De heer **Azarkan:**
Ja. Voordat u weer met de heer Aartsen in gesprek ging, spraken wij met elkaar over fraudebestrijding in die zin dat het een vak is, dat je daarvoor opgeleid moet zijn en dat je daar niet lichtelijk over kunt spreken.

De heer **Van der Vlist:**
Zeker.

De heer **Azarkan:**
Nou lijkt het bij het Combiteam Aanpak Facilitators een grijs gebied te worden. Dat idee heb ik. Je hebt toezicht binnen Toeslagen, Handhaving, zeg maar. "De echte fraude doen we bij de FIOD en we creëren dan ..." Ik heb u gevraagd of daar ook risico's aan zitten. Nou gaf de heer Blankestijn aan dat hij de wet- en regelgeving in die moeilijke tijd – "die donkere tijd" noemde hij het – niet op de ouders toepaste. Dat is de toeslagen van die ouders stoppen zonder goede motivering. Dat is mensen twee jaar laten wachten zonder toeslagen. Wist u daarvan?

De heer **Van der Vlist:**
Vanaf 2017.

De heer **Azarkan:**
Vanaf 2017 wist u daarvan.

De heer **Van der Vlist:**
Vanaf 2017 met het rapport van de Nationale ombudsman en ...

De heer **Azarkan:**
Heeft u nou nooit gedacht vanuit uw verantwoordelijkheid: ik ben

gezaghebbend als het gaat om fraudebestrijding; wat wij daar met elkaar aan het doen zijn ... U was de initiator van het Combiteam Aanpak Facilitators, in ieder geval voor wat betreft de beoordeling, want de uitvoering gebeurde binnen Toeslagen; dat moeten we wel zo zeggen. De beoordeling moest binnen Toeslagen zelf gebeuren.

De heer **Van der Vlist**:
Zeker.

De heer **Azarkan**:
Het is ook goed om dat te vertellen. Maar heeft u nou nooit gedacht, ook niet in 2014: dit doen we misschien gewoon niet zo goed? Want zoals u ook aangaf, kunnen de gevolgen echt dramatisch zijn als je de toeslagen stopt, zeker als mensen niet meteen in aanmerking komen voor schuldsanering, wat het geval is bij opzet/grove schuld. Dat kregen ze automatisch boven de €10.000 en op enig moment zelfs boven de €3.000. Heeft u in 2013, '14, '15 nou nooit gedacht: jongens, verdikkeme nog aan toe, hier gaan dingen verkeerd?

De heer **Van der Vlist**:
Nee, als het gaat om hoe er gehandeld is en hoe burgers zijn geschaad door het handelen van de Belastingdienst/Toeslagen, dan geldt dat ik me daar goed bewust van ben geworden bij het rapport van de Nationale ombudsman in 2017, zoals ik u aangaf. Voor die tijd, in 2014, werd ik mij bewust van hoe die alles-of-nietsbepaling uitwerkte ...

De heer **Azarkan**:
Nee, dat begrijp ik, maar dit gaat niet om de alles-of-nietsbepaling.

De heer **Van der Vlist**:
... van 10 naar 110. Als het gaat over het stoppen, dan geldt daarvoor dat ... Maar dat is destijds ook besproken in het mt Fraude, zeg maar de 80/20-discussie. Daar werd van aangegeven toen we daar een gesprek over hadden in het mt Fraude ... Want er was wel degelijk zorg bij diverse deelnemers aan het overleg mt Fraude, ook bij mij, in de zin van: hoe gaat het nou met de ouders in relatie tot dat stoppen? Toen werd aangegeven dat er aparte capaciteit werd vrijgemaakt. Dat hebben we ook gisteren te horen gekregen. Er werd bij Toeslagen een productiestraat ingericht. Vaktechniek werd ingeschakeld.

De heer **Azarkan:**

Dat waren allemaal waarborgen ...

De heer **Van der Vlist:**

Ja, dat waren waarborgen, maar die hebben uiteindelijk niet gewerkt. Dat weet ik ook natuurlijk. Maar als u mij vraagt wanneer ik wat wist, dan was ik mij in 2014 bewust van die harde werking van "alles of niets". 10 wordt 110 en met de boete erbij misschien nog wel meer. Daarvoor geldt dat er in dat hele proces wat mij betreft vier, vijf opgelegde kansen zijn geweest ...

De heer **Azarkan:**

Om het te veranderen. Dat is niet gebeurd.

De heer **Van der Vlist:**

... voor SZW en politiek om dat beleid te veranderen. Dat is niet gebeurd. Ik vind ook echt dat ...

De heer **Azarkan:**

Dat heeft u ook echt aangegeven.

De heer **Van der Vlist:**

... SZW in dit verband echt halsstarrig is geweest. Ik vind dat ook onbegrijpelijk in combinatie met die uitspraak van de Centrale Raad van Beroep in november 2014.

De heer **Azarkan:**

Dat begrijp ik, maar ik ga toch ...

De heer **Van der Vlist:**

Maar dan ga ik naar mezelf toe.

De heer **Azarkan:**

Ik ga toch even terug naar uw verantwoordelijkheid. U initieert dat Combiteam Aanpak Facilitators. Daarvan heeft Blankestijn ook aangegeven: bij een aantal CAF-zaken hebben we gewoon niet volgens wet- en regelgeving gehandeld. "Dat waren donkere tijden. Ik moest moeilijke keuzes maken. Dat kon niet anders, want te weinig capaciteit et cetera." U bent daar ook bij betrokken. Dat betekent dat mensen vandaaruit, dus als die wet- en regelgeving wegvalt, gewoon geen rechtsbescherming hebben.

De heer **Van der Vlist**:

Nee, maar ... Ja, voor mij was het een soort van onbestaanbaar dat wet- en regelgeving niet gevolgd werden. Dus ik heb me daar echt op het verkeerde been laten zetten. Ik heb er in die zin ook spijt van dat mijn antenne niet beter was afgesteld. Anders had ik dat gedaan. En hoe ik in z'n algemeenheid mijn werk doe, is dat ik me niet alleen maar op mijn eigen vakgebied begeef. Dus als ik dingen zag, ondernam ik daadwerkelijk actie. Ik was daar niet bevreesd voor. Maar het spijt me zeer dat mijn antenne hier niet goed was afgesteld, dat ik dit niet gezien heb, want ik vind het vreselijk als mensen, vooral kwetsbaren, gedupeerd worden door de overheid. In dit geval is dit echt gebeurd. Gedupeerden zijn echt door de overheid ... Dan is dat een combinatie van de wet, het halsstarrig vasthouden – want ik ben er echt van overtuigd dat een groot gedeelte van die schulden door de alles-of-nietsbepaling is gekomen – en, zoals Blankestijn heeft gezegd, het feit dat er in die eerste jaren van Toeslagen nog veel gestapeld is. Daar heeft de combinatie van de wet – eigenlijk het begin van ons gesprek – en het onrechtmatig handelen van de Belastingdienst voor gezorgd. Als de overheid en de Belastingdienst je zoiets aandoen, dan vind ik dat echt vreselijk, want ik ben ook lid van die overheid en van de Belastingdienst.

De heer **Azarkan**:

Ik geef het woord aan de voorzitter.

De **voorzitter**:

Dat betekent dat we bij het einde van dit verhoor zijn gekomen. Ik dank u hartelijk namens de hele enquêtecommissie en vraag de griffier u naar buiten te leiden.

De heer **Van der Vlist**:

Dank u wel.

Sluiting 16.53 uur.
